

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Z e m ě d ě l s k á f a k u l t a

Katedra financí a účetnictví

Studijní program: Ekonomika a management

Studijní obor: Účetnictví a finanční řízení podniku

Novela zákona o daních z příjmů – Společné zdanění
manželů- daňová optimalizace v rámci podnikající
rodiny

Vedoucí diplomové práce:
ing. Milena Trpělková

Autor:
Lacková Kateřina

2006

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma: „Novela zákona o daních z příjmů – Společné zdanění manželů- daňová optimalizace v rámci podnikající rodiny“, zpracovala samostatně na základě vlastního zjištění a materiálů, které uvádím v seznamu literatury.

V Českých Budějovicích dne 12. 4. 2006

Podpis:

PODĚKOVÁNÍ

Tímto bych chtěla poděkovat vedoucí diplomové práce ing. Mileně Trpělkové za odbornou pomoc při vedení a vypracování diplomové práce.

V Českých Budějovicích dne 12. 4. 2006

OBSAH

1. Úvod	1
2. Daňové zatížení podnikatele v daňovém systému ČR a jeho změny v letech 2004 a 2005	2
2.1 Příjmy ze závislé činnosti a funkční požitky	5

2.2 Příjmy z podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti	7
2.2.1 Příjmy ze zemědělské výroby, lesního a vodního hospodářství	7
2.2.2 Příjmy ze živností podle zákona o živnostenském podnikání	7
2.2.3 Příjmy z jiného podnikání podle zvláštních předpisů	8
2.2.4 Podíly na zisku společníků veřejné obchodní společnosti a komplementářů komanditní společností	8
2.2.5 Stanovení dílčího základu daně	8
2.2.5.1 Paušální výdaje	9
2.2.6 Sociální a zdravotní pojištění	10
2.2.6.1 Sociální pojištění	10
2.2.6.2 Zdravotní pojištění	11
2.2.6.3 Autorské příjmy v základu daně a ve vyměřovacích základech pro pojistné	11
2.3 Příjmy z kapitálového majetku	12
2.4 Příjmy z pronájmu	13
2.4.1 Pronájem nemovitostí	14
2.4.2 Příjem z pronájmu movitých věcí	14
2.5 Příjmy ostatní	15
2.5.1 Příležitostné příjmy	15
2.5.2 Prodej nemovitostí	16
3. Účtování a jeho daňové dopady	16
3.1 Účetnictví	16
3.1.1 Povinnost vést účetnictví	19
3.1.2 Stanovení základu daně	21
3.1.2.1 Teoretické úpravy základu daně	22
3.1.2.2 Praktické úpravy základu daně	22
3.2 Daňová evidence	23
4. Využití zákonných možností na snížení základu daně-daňového zatížení	28
4.1 Odpisy	29
4.1.1 Odpisy hmotného majetku	30
4.1.1.1 Rovnoměrné odpisování	31
4.1.1.2 Zrychlené odpisy	34
4.1.2 Odpisy nehmotného majetku	37
4.2 Odpočty	39
4.2.1 Standardní odpočty ze základu daně	39

4.2.2 Položky odčitatelné od základu daně	39
4.2.3 Dary	41
4.2.4 Úroky z úvěru ze stavebního spoření, z hypotéčního úvěru	41
4.2.5 Penzijní připojištění	41
4.2.6 Soukromé životní pojištění	42
4.2.7 Členské příspěvky člena odborové organizace	42
4.3 Sazba daně	42
4.4 Slevy na dani	43
4.4.1 Zaměstnávání postižených spoluobčanů	43
4.4.2 Daňové zvýhodnění poplatníků na vyživované dítě	43
4.5 Optimalizace daňové povinnosti	44
4.5.1 Spolupracující osoba	44
4.5.2 Společné zdanění manželů	47
5. Zhodnocení daňového zatížení konkrétního podnikatele-podnikající rodiny	49
6. Návrh případných konkrétních možností na snížení daňového zatížení	50
6.1 Výpočet daně pomocí skutečných příjmů a výdajů	50
6.2 Výpočet daně pomocí skutečných příjmů a paušálních výdajů	52
6.3 Společné zdanění manželů s použitím skutečných výdajů	53
6.4 Společné zdanění manželů s použitím paušálních výdajů	54
7. Závěr	57
8. Přehled použité literatury	58
9. Přílohy	59

Abstract:

The topic of my Diploma Thesis is Income Tax Amendment – Common Taxation for Married Couple – Tax Optimization in Self-employed Family.

The objective of my Diploma Thesis is survey of my influence of Income Tax Amendment, Act about General Health Insurance and Social Securing on Tax Optimization in self-employed Family – legal possibilities of reduction of compulsory

payments to state budget at the context with social securities of self-employed Family – physical person.

1. Úvod

Jedním z nejfrekventovanějších slov, které zaznívá v politických debatách a je skloňováno v ekonomických rubrikách deníků či odborných časopisů, je bezesporu „daň“. Soudobé učebnice daňové teorie a politiky vymezují daň jako „povinnou, zákonem určenou platbu do veřejného rozpočtu. Jedná se o platbu neúčelovou, neekvivalentní a

pravidelně se opakující a to buď v časových intervalech nebo při stejných okolnostech. Daň je platba nenávratná.“

Existence daní v systému národního hospodářství není samozřejmě samoúčelná a můžeme tak definovat několik jejich funkcí: fiskální, alokační a redistribuční. Z hlediska funkce fiskální se jedná o zdroj příjmů veřejných rozpočtů. Alokační funkce je zaměřena na odstranění situací, kdy trh sám o sobě není schopen zajistit efektivní alokaci zdrojů. Velmi diskutovanou funkcí daní je bezesporu funkce redistribuční, spočívající v přesunu finančních prostředků od bohatých k chudým. V tomto případě se nejedná o nápravu tržních selhání, ale o přerozdělení zdrojů, když společnost shledává jejich původní alokaci provedenou na základě tržních kritérií jako eticky nesprávnou. Vzhledem k výše uvedeným vlastnostem je tedy nutné, aby byly všechny povinnosti občanů v daňové oblasti přesně vymezeny zákonem. Z něj by mělo být jasné, kdo má povinnost daň platit, kdy a v jaké výši, jakým způsobem apod. Další platby mající charakter daně neošetřené zákonem nesmí být vybírány.

Daň z příjmů fyzických osob představuje jednu z nejznámějších a zřejmě nejvíce viditelných daní. Každý z nás se s ní setkává vždy, když si prohlíží výplatní pásku. Zároveň se spolu s daní z příjmů právnických osob a daní z přidané hodnoty jedná o jednu z administrativně nejsložitějších daní. Konstrukce daní z příjmů fyzických osob je poměrně složitá a s každou další novelizací příslušných zákonů se ještě znepřehledňuje.

Tato diplomová práce se zabývá daní z příjmů fyzických osob. Základní právní normou, která upravuje daně z příjmů, je zákon č. 586/1992 Sb. Cílem práce je zhodnocení vlivu novely zákona o daních z příjmů na zdanění podnikající rodiny.

2. Daňové zatížení podnikatele v daňovém systému ČR a jeho změny v letech 2004 a 2005

Poplatníkem daně z příjmů fyzických osob je občan České republiky, který má bydliště v ČR a obvykle se zde zdržuje. Pro daňové účely ji někdy označujeme rezidentem.

Zdaní své veškeré příjmy, tuzemské i zahraniční. V případě, že by fyzická osoba mohla obdobná kritéria splnit ve více zemích, je nutné:

1. Pečlivě prostudovat příslušnou mezinárodní smlouvu o zamezení dvojího zdanění, která je podle § 37 nadřazena zákonu o daních z příjmů.
2. A rozhodnout o metodě zamezení dvojího zdanění.

Fyzické osoby dosahují velmi různorodých příjmů, proto je nejsložitější stanovení základu daně, tj. základny, ze které bude daň zjištěna. (Ambrož) Příjmem se přitom rozumí nejen částka přijatá v penězích, ale i přijaté nepeněžní plnění. Nepeněžní příjem se oceňuje podle zákona č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku, tj. zpravidla cenou obvyklou, v některých případech stanoví zákon o dani z příjmů pro svůj účel zvláštní způsob ocenění nepeněžního příjmu. O příjem se jedná i v případě směny věci, přičemž se vychází z ustanovení § 611 občanského zákoníku, podle kterého je směna považována u obou směňujících stran za prodej a současně i za nákup. Příjmy fyzických osob podléhajících dani jsou rozděleny do pěti skupin podle jejich zdroje a každá jednotlivá skupina představuje dílčí základ daně, pro který vymezuje příslušné ustanovení zákona o daních z příjmů pravidla jeho zjišťování, zejména možnosti jeho snížení o související výdaje:

1. Příjmy ze závislé činnosti a funkční požitky (§ 6 zákona o daních z příjmů)
2. Příjmy z podnikání a z jiné samostatné výdělečné činnosti (§ 7 zákona o daních z příjmů)
3. Příjmy z kapitálového majetku (§ 8 zákona o daních z příjmů)
4. Příjmy z pronájmu (§ 9 zákona o daních z příjmů)
5. Příjmy ostatní (§ 10 zákona o daních z příjmů).

Při zjišťování dílčích základů daně podle § 7 a 9 se přitom postupuje podle ustanovení § 23 až 33. Vynaložené výdaje je pak při dodržení stanovených podmínek možno od příjmů odečítat buďto v prokázané výši, nebo stanoveným procentem z dosažených příjmů, tj. uplatnit tzv. „paušální výdaje“.

Pro zjišťování jednotlivých dílčích základů daně jsou rozhodující zejména ta ustanovení zákona o daních z příjmů, podle kterých jsou určité příjmy z předmětu daně vyloučeny (nepodléhají tedy dani z příjmů, ale v některých případech mohou podléhat dani darovací, dědické aj.) nebo jsou od daně osvobozeny (obecně jsou uvedeny v ustanoveních § 4 zákona o daních z příjmů). (Daňový tip č.13)

Předmětem daně z příjmů nejsou zejména příjmy, které podléhají dani dědické a darovací, úvěry a půjčky, příjmy z rozšíření nebo zúžení společného jmění manželů. Nově není předmětem daně příjem plynoucí rezidentovi ČR, který vypomáhá s domácími

pracemi v zahraničí, a plynoucí nerezidentovi ČR, který vypomáhá s domácími pracemi v ČR, a to za stravu a ubytování, jde-li o příjem z uspokojování základních sociálních, kulturních nebo vzdělávacích potřeb (au-pair).

Podle § 4 odst. 1 písm. a) jsou od daně z příjmů osvobozeny příjmy z prodeje rodinného domu, bytu, včetně podílu na společných částech domu nebo spoluvlastnického podílu, včetně souvisejícího pozemku, pokud v něm prodávající měl bydliště nejméně po dobu dvou let bezprostředně před prodejem a jsou zde stanoveny podmínky pro toto osvobození. Novela zákona o daních z příjmů doplňuje, že obdobně se postupuje také u příjmů z prodeje rodinného domu, bytu, včetně podílu na společných částech domu nebo spoluvlastnického podílu, včetně souvisejícího pozemku, pokud v něm prodávající měl bydliště bezprostředně před prodejem po dobu kratší dvou let a použije-li získané prostředky na uspokojení bytové potřeby. Co se rozumí bytovou potřebou, je stanoveno v § 15 odst. 3 zákona o daních z příjmů. Na základě doplnění § 4 odst. 1 písm. u) je podmínkou pro uplatnění osvobození tohoto příjmu od daně použití získaných prostředků na uspokojení bytové potřeby nejpozději do jednoho roku následujícího po roce, v němž poplatník příjem přijal. U příjmů ve formě pravidelně vyplácených důchodů (penzí) je nově od daně osvobozena podle § 4 odst. 1 písm. h) z úhrnu těchto příjmů částka 162 000 Kč ročně (dosud tato částka činila 144 000 Kč ročně). Od daně z příjmů jsou nově podle § 4 odst. 1 písm. t) osvobozeny i podpory z Vinařského fondu na pořízení hmotného majetku, na jeho technické zhodnocení nebo na odstranění následků živelní pohromy. Podle bodu 17 přechodných ustanovení novely se použije toto osvobození již pro zdaňovací období roku 2004. (Daňový tip č.2)

Základ daně z příjmů fyzické osoby se podle ustanovení § 5 zákona o daních z příjmů skládá z jednotlivých dílčích základů daně. Pokud má fyzická osoba ve zdaňovacím období souběžně dva nebo více druhů příjmů podle § 6 až 10, je základem daně součet dílčích základů zjištěných podle jednotlivých druhů příjmů. Od 1.1.2004 byl v novém ustanovení §7c zákona o daních z příjmů zaveden minimální základ daně, a to pouze u poplatníků s příjmy podle § 7 odst. 1 a), b) nebo c) zákona o daních z příjmů, ovšem s řadou výjimek (důchodci, studenti, začínající nebo končící podnikatelé aj.). (Daňový tip 13)

Od 1.1.2005 se minimální základ daně nevztahuje na poplatníky, u kterých:

- 1) výše uvedené příjmy nepřesáhnou ve zdaňovacím období 15 000 Kč,
- 2) byl poživitelem starobního důchodu, plného invalidního důchodu nebo částečného invalidního důchodu, a to i po část zdaňovacího období,

- 3) uplatnil ve zdaňovacím období nárok na osvobození od daně podle § 4 odst. 1 písm. e), nemá-li jiné příjmy uvedené v § 7.(Ambrož).

Výše minimálního základu daně je stanoveno jako polovina součinu všeobecného vyměřovacího základu podle zákona o důchodovém pojištění za kalendářní rok, který o 2 roky předchází běžnému zdaňovacímu období, příslušného přepočítacího koeficientu a počtu měsíců provozování podnikatelské a jiné samostatné výdělečné činnosti ve zdaňovacím období, základ daně se snižuje na celé stokoruny dolů. V roce 2004 činil minimální základ daně 101 000 Kč, v roce 2005 činí minimální základ daně 107 300 Kč.

Do základu daně nevstupují příjmy, které tvoří samostatný základ daně, pro který je stanovena daň zvláštní sazbou, tzv. „srážková daň“ podle ustanovení § 36 zákona o daních z příjmů. Do základu daně je však třeba také zahrnout úpravy podle ustanovení § 5 a 23. Do základu daně fyzické osoby vstupují z jednotlivých dílčích základů daně částky, o které příjmy plynoucí poplatníkovi ve zdaňovacím období, kterým je vždy kalendářní rok (to platí i pro podnikající fyzické osoby, které při účtování přešly na tzv. „hospodářský rok“), přesahují výdaje prokazatelně vynaložené na jejich dosažení, zajištění a udržení, případně výdaje paušální. To neplatí pro příjmy z kapitálového majetku (§ 8 zákona o daních z příjmů) a některé ostatní příjmy (§ 10 zákona o daních z příjmů), u kterých nelze uplatnit žádné výdaje.

V případě příjmů z podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti)§ 7 zákona o daních z příjmů) a příjmů z pronájmu (§ 9 zákona o daních z příjmů) mohou uplatněné výdaje přesáhnout ve zdaňovacím období dosažené příjmy. Dílčím základem je v takovém případě nula a rozdíl, o který výdaje přesahují příjmy, je považován podle ustanovení § 5 odst. 3 zákona o daních z příjmů za ztrátu. Tuto ztrátu po případné úpravě dle ustanovení § 23 zákona o daních z příjmů lze považovat za daňovou ztrátu, o kterou lze snížit úhrn dílčích základů daně podle § 7 až 10 zákona o daních z příjmů již v daném zdaňovacím období. Pokud nelze daňovou ztrátu ani její část uplatnit ve zdaňovacím období, ve kterém vznikla, lze ji uplatňovat jako odčitatelnou položku podle ustanovení § 34 odst. 1 zákona o daních z příjmů, a to nejdéle do pěti bezprostředně následujících zdaňovacích obdobích. Do 31.12. 2003 platilo delší sedmileté období. O daňovou ztrátu však nelze v žádném případě snižovat dílčí základ daně podle § 6, tj. nelze ji odečítat od příjmů ze závislé činnosti.(Daňový tip č.13)

2.1 Příjmy ze závislé činnosti a funkční požitky (§ 6 zákona o daních z příjmů)

Daňový režim v případech, kdy je poplatník zaměstnán, je pro samotného zaměstnance příznivý, protože jeho povinnosti spojené se zdaněním příjmů ze závislé činnosti a funkčních požitků, jsou minimální. Za správné určení výše daně z příjmů, její odvod do státního rozpočtu odpovídá plátce, kterým je zaměstnavatel. Ten totiž v souladu s obecnými daňovými pravidly popsány v zákoně o správě daní a poplatků pod svou majetkovou odpovědností sráží a odvádí tuto daň. Pochybení na straně zaměstnance může nastat, pokud nesprávně informuje svého zaměstnavatele o svých osobních poměrech, nároku na nezdanitelné částky. Může tak dojít k vyššímu nebo nižšímu zdanění příjmů ze zaměstnání.

Vymezení předmětu daně pro příjmy ze závislé činnosti je jednoznačné: zdaníme příjmy ze současného, dřívějšího pracovněprávního, služebního nebo členského a obdobného poměru, ve kterém je poplatník při výkonu práce pro plátce příjmu povinen dbát jeho příkazů. Pro potřeby daně z příjmů se používá širší definice a tak do tohoto dílčího daňového základu zahrneme též členy družstva, společníky, jednatele, přestože nejsou povinni při výkonu práce dbát příkazů plátce. Do § 6 zákona o daních z příjmů spadají také příjmy – odměny členů statutárních a dalších orgánů právnických osob. Není důležité, zda se jedná o příjmy pravidelné nebo jednorázové. Zabránit daňovým únikům mají povinné ceny obvyklé ve vztahu zaměstnavatel – zaměstnanec. Proto je například v § 6 odst. 3 zdůrazněno, že příjmem je též částka, o kterou je úhrada zaměstnance zaměstnavateli za poskytnutá práva, služby nebo věci, nižší než je cena obvyklá. Výjimkou je byt, ve kterém měl zaměstnanec bydliště po dobu dvou let bezprostředně před jeho koupí. Klasickým příkladem dodanění, tj. zvýšení příjmu ze závislé činnosti o „příjem“, je jedno procento ze vstupní ceny motorového vozidla, je-li bezplatně poskytnuto zaměstnanci k používání pro služební a soukromé účely. Za každý započatý kalendářní měsíc poskytnutí vozidla se podle § 6 odst. 6 o tuto částku zvýší příjem zaměstnance. S účinností od 1.1.2005 byla do zákona doplněna poslední věta § 6 odst. 6, že se vstupní cena odvodí z ustanovení § 29, odst. 1 až 9. Tento odkaz zakládá další výkladové problémy, neboť nový limit pro odpisování osobních automobilů je uveden až v § 29 odst. 10. Dodanění by mělo být z „původní vstupní ceny“ bez omezení. To je otázkou, neboť od 1.1.2004 odkazuje při koupi zákon na § 29 odst. 10.

Podle § 6 odst. 7 není předmětem daně:

- náhrady cestovních výdajů,
- hodnota osobních ochranných pracovních prostředků,
- náhrada za opotřebení vlastního nářadí, zařízení a předmětů.

V § 6 odst. 9 je vyjmenována celá škála příjmových položek, které zaměstnanec nezdaní, protože jsou osvobozeny od daně z příjmů. Na rozdíl od předchozích titulů nejsou ale některé současně daňovým nákladem. Většina položek má sociální charakter anebo souvisí s vytvořením podmínek pro plnění povinností zaměstnance:

- 1) Vzdělávání – osvobozený příjem představují částky vynaložené zaměstnavatelem na doškolování zaměstnanců, které souvisí s jeho podnikáním.
- 2) Pojištění – příspěvek na penzijní připojištění se státním příspěvkem je osvobozen maximálně do výše 5% vyměřovacího základu zaměstnance pro pojistné na sociální na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti. Pojistné, které hradí zaměstnavatel pro případ dožití nebo pro případ smrti nebo dožití nebo na důchodové pojištění na základě pojistné smlouvy sjednané zaměstnancem jako pojistníkem, při dodržení stanovených podmínek, je osvobozeno do výše 12 000 Kč ročně od téhož zaměstnavatele.
- 3) Hodnota stravování poskytovaného jako nepeněžní plnění ke spotřebě na pracovišti nebo v rámci závodního stravování zajišťovaného prostřednictvím jiných subjektů a hodnotu nealkoholických nápojů.
- 4) Sociální výhody – nejrozsáhlejší je výčet osvobozených příjmů ze závislé činnosti, jejichž zdrojem je fond kulturních a sociálních potřeb.

2.2 Příjmy z podnikání a z jiné samostatné výdělečné činnosti

(§ 7 zákona o daních z příjmů)

Podle struktury zákona o daních z příjmů je členěn sedmý paragraf na:

1) Příjmy z podnikání:

- ze zemědělské výroby, lesního a vodního hospodářství,
- ze živnosti,
- jiného podnikání podle zvláštních předpisů,
- a podíly společníků veřejné obchodní společnosti a komplementářů komanditní společnosti.

2) Příjmy z jiné samostatné výdělečné činnosti:

- z užití nebo poskytnutí práv,
- z nezávislého povolání,
- příjmy znalců, tlumočnicků aj.,
- z činnosti předběžného konkursního zvláštního správce a vyrovnávacího správce.

2.2.1 Příjmy ze zemědělské výroby, lesního a vodního hospodářství

Za podnikání jsou tyto činnosti považovány jen tehdy, pokud jsou provozovány zemědělskými podnikateli (samostatně hospodařícími rolníky) ve smyslu ustanovení § 2e zákona č.252/1997 Sb., o zemědělství, novelizovaného ke dni vstupu České republiky do Evropské unie zákonem č.85/2004 Sb. příjmy ze zemědělské výroby včetně hospodaření v lesích a na vodních plochách, které nejsou dosahovány zemědělskými podnikateli, se zahrnují do dílčího základu daně podle § 10 zákona o daních z příjmů (např. příjmy ze zemědělské činnosti, dosahované osobou, která není evidována u místně příslušného obecního úřadu jako samostatně hospodařící rolník, a to i když je držitelem dříve vydaného živnostenského oprávnění na provozování zemědělské živnosti).

2.2.2 Příjmy ze živností podle zákona o živnostenském podnikání

Podle nařízení vlády č. 469/2000 Sb. sem patří i příjmy z činnosti výkonných sportovců včetně přijatých cen ze sportovních soutěží a z činnosti rozhodčích, pokud jsou provozovány samostatně a za účelem dosažení zisku (za živnost se ale nepovažuje činnost trenérů ani činnost amatérských výkonných sportovců).

2.2.3 Příjmy z jiného podnikání podle zvláštních předpisů

Jedná se např. o příjmy z činnosti auditorů, advokátů, exekutorů, daňových poradců, lékařů, notářů, komerčních právníků, patentových zástupců, pojišťovacích agentů apod.

2.2.4 Podíly na zisku společníků veřejné obchodní společnosti a komplementářů komanditní společnosti

Za příjmy z ostatní samostatné výdělečné činnosti se podle ustanovení § 7 odst. 2 zákona o daních z příjmů považují:

- 1) *Příjmy z užití nebo poskytnutí práv z průmyslového nebo jiného duševního vlastnictví a autorských práv* – patří se příjmy herců, zpěváků, hudebníků, tanečníků a jiných osob, které představují, hrají přednášejí a jinak provádějí umělecké či literární dílo, dále příjmy autorů počítačových programů, příjmy za vynálezy a zlepšovací návrhy, příjmy z licenčních smluv za udělení oprávnění k užití apod. Příjmy autorů za příspěvky do novin, časopisů, televize a rozhlasu (tj. autorské honoráře), pokud v úhrnu za kalendářní měsíc nepřesáhnou částku 3 000 Kč u téhož plátce, se do dílčího základu daně nezahrnují, jelikož podle ustanovení § 7 odst. 8 zákona o daních z příjmů jsou samostatným základem daně a podléhají při výplatě srážkové dani, a to ve výši 10%. To ale neplatí v případě, že autorské honoráře plynou ze zdrojů mimo území ČR.
- 2) *Příjmy z výkonu nezávislého povolání* – jedná se o příjmy z činností, které nejsou považovány za živnost ani podnikání podle zvláštních předpisů (např. příjmy architektů, likvidátorů aj.).
- 3) *Příjmy znalců, tlumočnicků, rozhodců a zprostředkovatelů kolektivních sporů, kolektivních smluv a hromadných smluv podle autorského zákona.*
- 4) *Příjmy z činností správce konkurzní podstaty* – patří sem i příjmy z činnosti předběžného správce, zvláštního správce, zástupce správce a vyrovnacího správce, které nejsou živností ani podnikáním podle zvláštního předpisu.

(Daňový tip 13)

2.2.5 Stanovení dílčího základu daně

Dle § 7 odst. 3 jsou základem daně (díličím základem daně) příjmy z podnikání a z jiné samostatné výdělečné činnosti, snížené o výdaje vynaložené na jejich dosažení, zajištění a udržení. Z toho vyplývá, že způsob uplatňování výdajů poplatníka musí být u všech příjmů z podnikání a z jiné samostatné výdělečné činnosti stejný, to znamená, že lze výdaje uplatňovat pro všechny příjmy dle § 7 buď v prokázané výši, anebo procentem z příjmů. Totéž se týká i příjmů a výdajů spolupracujících osob, pokud kromě spolupráce s poplatníkem ještě podnikají a mají příjmy dle § 7 zákona o daních z příjmů. Dle pokynu

D – 190 se příjmy spolupracujících osob považují za příjmy dle § 7 zákona o daních z příjmů. Ustanovení § 13 zákona o daních z příjmů však neuvádí, že by spolupracující osoba musela prokazovat převáděné výdaje shodným způsobem jako u poplatníka.

(Daňový tip č.1)

2.2.5.1 Paušální výdaje

Velké oblibě se těší stanovení základu daně způsobem, kdy poplatník neprokazuje výdaje (náklady) na dosažení, zajištění a udržení zdanitelných příjmů. Netrápí se s problémy s uznáváním některých sporných položek a dosažené příjmy sníží o zákonem dovolené procento z těchto příjmů. Jako prokázaný výdaj uplatní jen zaplacené zákonné sociální a zdravotní pojištění. Evidence pro daňové účely je výrazně zjednodušena, je povinen vést jen záznamy o příjmech a evidenci pohledávek vzniklých v souvislosti s podnikatelskou nebo jinou samostatnou výdělečnou činností. Dle § 39 odst. 4 zákona o správě daní a poplatků je poplatník povinen vést evidenci hmotného a nehmotného majetku, který lze odpisovat. V případě, že poplatník uplatňuje výdaje procentem z příjmů, a tudíž neprokazuje pro daňové účely své výdaje vynaložené na dosažení, zajištění a udržení příjmů, nemůže se stát dle § 1 odst. 2 zákona o účetnictví účetní jednotkou.

Procentní výše výdajů závisí na typu podnikání.

Tabulka č. 1

Příjmy	Paušální výdaje
Ze zemědělské výroby, lesního a vodního hospodářství	80%
Z příjmů ze živností řemeslných	60%
Z příjmů ze živností ostatních	50%
Z příjmů z jiného podnikání podle zvláštních předpisů a z příjmů z jiné samostatné výdělečné činnosti podle § 7 odst. 2 písm. b), c) a d) zákona o daních z příjmů	40%

(Ambrož)

2.2.6 Sociální a zdravotní pojištění

Vyměřovací základ pro sociální a zdravotní pojištění je u osob samostatně výdělečně činných vztahován k výkonu samostatné výdělečné činnosti, který je pro účely sociálního pojištění specifikován v ustanovení § 9 zákona č 155/1995 Sb., o důchodovém

pojištění, ve znění pozdějších předpisů, a pro účely zdravotního pojištění v ustanovení § 5 zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění, ve znění pozdějších předpisů. S účinností od 1.1. 2004 byl nově mezi samostatné výdělečné činnosti pro účely sociálního pojištění zařazen i výkon činnosti mandátáře konaný na základě mandátní smlouvy uzavřené podle obchodní smlouvy uzavřené podle obchodního zákoníku, pokud je tato činnost vykonávána ve vztahu nezakládajícím účast na nemocenském pojištění (netýká se to ale mandátních smluv, které byly uzavřeny již před 1.1. 2004). U zdravotního pojištění taková úprava není.

Ve vymezení výkonu samostatné výdělečné činnosti pro účely sociálního pojištění jsou některé činnosti podmíněny jejich soustavným výkonem. Na rozdíl od základu daně nebo vyměřovacího základu pro zdravotní pojištění jsou pak příjmy z takových činností, které nejsou vykonávány soustavně, z vyměřovacího základu pro sociální pojištění vyloučeny. Jedná se zejména o příjmy za umělecké výkony a tvůrčí činnosti podle autorského zákona a také příjmy z výkonu dalších blíže nespécifikovaných činností vykonávaných vlastním jménem a na vlastní odpovědnost (mimo příjmy z pronájmu nemovitých a movitých věcí).

2.2.6.1 Sociální pojištění

U sociálního pojištění není výše vyměřovacího základu stanovena, osoba samostatně výdělečně činná má možnost si konkrétní výši vyměřovacího základu pro výpočet pojistného stanovit sama, a to jak pro výpočet pojistného za kalendářní rok, tak i pro placení záloh v jednotlivých měsících roku. Zákonem je pouze určena minimální procentní výše vyměřovacího základu odvozeného od příjmů ze samostatné výdělečné činnosti po odpočtu výdajů vynaložených na jejich dosažení, zajištění a udržení (45% v roce 2005 a 50% v roce 2006) a dále je stanovena ještě minimální částka, pod kterou nesmí být vyměřovací základ stanoven. Při stanovení této minimální částky se vychází ze stejného základu jako při stanovení minimálního základu daně, avšak pro účely sociálního pojištění se ještě dále upravuje stanoveným procentem.

Minimální vyměřovací základ je pak stanoven odlišně pro osobu samostatně výdělečně činnou, která vykonává v daném roce samostatnou výdělečnou činnost jako hlavní (v roce 2005 činí 48 288 Kč za rok) a pro osobu samostatně výdělečně činnou, u níž je samostatná výdělečná činnost vedlejší (v roce 2005 činí 21 468 Kč za rok). Je stanovena také maximální výše vyměřovacího základu pro osobu samostatně výdělečně činnou, a to částkou 486 000 Kč za rok, která se ve stanovených případech snižuje o částku 40 500 Kč

měsíčně (např. za každý kalendářní měsíc, v němž po celý měsíc nebyla samostatná výdělečná činnost vykonávána).

2.2.6.2 Zdravotní pojištění

U zdravotního pojištění nemá osoba samostatně výdělečně činná volbu při stanovení vyměřovacího základu, který je také určen procentní výší, ale v tomto případě z příjmů z podnikání a z jiné samostatné výdělečné činnosti po odpočtu výdajů na jejich dosažení, zajištění a udržení (45% v roce 2005). Takto formulovaná základna pro stanovení vyměřovacího základu poněkud nekoresponduje s vymezením osob samostatně výdělečně činných dle § 5 zákona č. 48/1997 Sb., o všeobecném zdravotním pojištění, a výkladovým problémem je pak vlastní určení toho, které příjmy a které výdaje se zde vlastně do vyměřovacího základu započítávají, přičemž nelze vždy jednoduše převzít částky z daňového přiznání, vykázané u dílčího základu daně z podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti. Je také minimální vyměřovací základ, který se od 1.1. 2004 již neodvozuje od minimální mzdy, ale nově od poloviny průměrné měsíční mzdy v národním hospodářství za kalendářní rok o dva roky předcházející roku, pro který je vyměřovací základ stanovován (pro rok 2005 je stanoven roční částkou ve výši 101 520 Kč).

Na některé osoby samostatně výdělečně činné se minimální vyměřovací základ nevztahuje (např. důchodci, studenti, osoby samostatně výdělečně činné při souběhu samostatné výdělečné činnosti se zaměstnáním s výdělkem alespoň na úrovni minimální mzdy, při nemoci s nárokem na nemocenské dávky z nemocenského pojištění osob samostatně výdělečně činných aj.). Maximální roční vyměřovací základ je stanoven také částkou 486 000 Kč, ale na rozdíl od sociálního pojištění se nekrátí v závislosti na počtu měsíců výkonu samostatné výdělečné činnosti.

2.2.6.3 Autorské příjmy v základu daně a ve vyměřovacích základech pro pojistné

Podle ustanovení § 9 odst. 3 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, se za samostatně výdělečnou činnost nepovažuje výkon umělecké nebo jiné tvůrčí činnosti podle autorského zákona, pokud osoba samostatně výdělečně činná u příslušné správy sociálního zabezpečení neprohlásí, že se jedná o soustavný výkon. Tyto autorské příjmy bez uvedeného prohlášení nepodléhají, jak bylo již dříve zmíněno, sociálnímu pojištění osob samostatně výdělečně činných (nezahrnují se do vyměřovacího základu pro sociální pojištění), zatímco do dílčího základu daně dle § 7 zákona o daních z příjmů se započítávají vždy (s již dříve uvedenou výjimkou autorských honorářů zdaněných

srážkovou daní). Zcela jinak se však autorské příjmy posuzují pro účely zdravotního pojištění osob samostatně výdělečně činných, kterému podléhají vždy a veškeré, a to bez ohledu na způsob zdanění (tedy včetně autorských honorářů zdaněných srážkovou daní) a bez ohledu na to, zda jsou soustavné či nikoliv.

(Daňový tip 13/2005)

2.3 Příjmy z kapitálového majetku (§ 8 zákona o daních z příjmů)

Do dílčího základu daně z příjmů fyzických osob podle § 8 zákona o daních z příjmů se zahrnují příjmy z kapitálového majetku, které jsou často příjmem zdaňovaným srážkovou daní. Jedná-li se o příjmy ze zdrojů na území ČR plynoucí daňovému rezidentovi, podléhají 15% srážkové dani tyto příjmy:

- podíly na zisku (dividendy) z majetkového podílu na akciové společnosti, na společnosti s ručením omezeným a komanditní společnosti, podíly na zisku z členství v družstvu, a dále úroky a jiné výnosy z držby cenných papírů,
- podíly na zisku tichého společníka z účasti na podnikání, pokud se nepoužijí k doplnění vkladu sníženého o podíly na ztrátách do původní výše,
- úroky, výhry a jiné výnosy z vkladů na vkladních knížkách, úroky z peněžních prostředků na vkladovém účtu včetně úroků z vkladů na běžných účtech, které podle podmínek banky nejsou určeny k podnikání (sporožirové účty, devizové účty apod.), s výjimkou úroků a jiných výnosů z vkladů přijímaných zaměstnavatelem od jeho zaměstnanců, není-li zaměstnavatel k přijímání vkladů od veřejnosti nebo od zaměstnanců oprávněn podle zvláštního právního předpisu,
- výnosy z vkladních listů a z vkladů jim naroveň postavených,
- úrokové příjmy a jiné výnosy z držby směnky vystavené bankou k zajištění pohledávky vzniklé z vkladu věřitele,
- rozdíl mezi vyplacenou jmenovitou (nominální) hodnotou dluhopisu včetně vkladního listu nebo vkladu nebo vkladu naroveň postavenému a emisním kursem při jejich vydání; v případě předčasného zpětného nákupu se použije místo jmenovité hodnoty cena zpětného nákupu.

Srážkové dani, avšak 25% sazbě, podléhají:

- dávky penzijního připojištění se státním příspěvkem po snížení,
- plnění se soukromého životního pojištění.

Do dílčího základu daně z příjmů fyzických osob podle § 8 zákona o daních z příjmů vstupují:

- úroky a jiné výnosy z poskytnutých úvěrů a půjček, úroky z prodlení, poplatky z prodlení, úroky z práva na dorovnání, úroky z vkladů na běžných účtech a úroky z hodnoty splaceného vkladu ve smluvené výši společníků obchodních společností,
- úrokové a jiné výnosy z držby směnek (např. diskont z částky směnky, úrok ze směnečné sumy) s výjimkou úrokových příjmů a jiné výnosy z držby směnky vystavené bankou k zajištění pohledávky vzniklé z vkladu věřitele, které podléhají 15% srážkové dani,
- příjmy z prodeje předkupního práva na cenné papíry.

V rámci těchto příjmů nelze uplatnit výdaje (s výjimkou příjmu z prodeje předkupního práva na cenné papíry).

(Boněk 2001)

2.4 Příjmy z pronájmu (§ 9 zákona o daních z příjmů)

Velmi zajímavé možnosti mají poplatníci daně z příjmů při stanovení dílčího základu daně z příjmů, kteří dosahují příjmů z pronájmu podle § 9. Do této skupiny zařadíme příjmy:

- a) z pronájmu nemovitostí (jejich částí) nebo bytů (jejich částí),
- b) movitých věcí, kromě příležitostného nájmu (ten patří mezi ostatní příjmy).

V tomto případě se nejedná o podnikání, poplatník nemá a ani nepotřebuje na tuto „činnost“ živnostenské oprávnění (jinak by příjem byl zařazen v § 7). Proto se k tomuto zdanitelnému příjmu neváží povinnosti hradit zákonné sociální nebo zdravotní pojištění.

(Ambrož)

2.4.1 Pronájem nemovitostí

Ke zdanění příjmů z pronájmu dle § 9 zákona o daních z příjmu dochází tehdy, když jde o čistý pronájem nemovitostí, bytů a nebytových prostor, anebo jsou společně s pronájemem nemovitostí, bytů a nebytových prostor poskytovány pouze základní služby.

Základem daně jsou příjmy snížené o výdaje vynaložené na jejich dosažení, zajištění a udržení příjmů.

Pronajímatel může buď uplatnit prokazatelně vynaložené výdaje, anebo může uplatnit výdaje ve výši 30% z příjmů:

- a) V případě, že poplatník uplatňuje výdaje procentem z příjmů, jsou v této částce zahrnuty veškeré výdaje vynaložené v souvislosti s dosahováním příjmů z pronájmu. Poplatník je povinen v tomto případě vést záznamy o příjmech a evidenci pohledávek vzniklých v souvislosti s pronájmem.
- b) V případě, že poplatník uplatňuje skutečné výdaje vynaložené na dosažení, zajištění a udržení příjmů z pronájmu, vede záznamy o příjmech a výdajích v časovém sledu, evidenci hmotného majetku, který lze odpisovat rovnoměrným nebo zrychleným způsobem, dále vede evidenci o pohledávkách a závazcích ve zdaňovacím období, ve kterém dochází k ukončení pronájmu, a rovněž vede mzdové listy, pokud poplatník vyplácí mzdy.

Pokud se bude jednat u pronajímatele a nájemce o spojené osoby (osoby kapitálově spojené, resp. jinak spojené osoby) ve smyslu § 23 odst. 7 zákona o daních z příjmů a nájemné bude sjednáno v nižší částce, než odpovídá ceně obvyklé, může správce daně zvýšit základ daně pronajímatele o zjištěný rozdíl, není-li tento rozdíl uspokojivě doložen. Naopak v případě, že je nájemné mezi těmito osobami sjednáno vyšší, než je cena obvyklá, je na straně nájemce daňovým výdajem pouze nájemné do výše ceny obvyklé, pokud rozdíl není v případě kontroly správcem daně uspokojivě doložen.

2.4.2 Příjem z pronájmu movitých věcí

Příjem z pronájmu movitých věcí je zdaněn podle § 9 zákona o daních z příjmů v případě, že se nejedná o provozování živnosti a dále nepůjde o příležitostný pronájem. Pro daňové řešení platí stejné podmínky jako u zdanění příjmů z pronájmu nemovitého majetku.

(Daňový tip 10/2005)

2.5 Příjmy ostatní (§ 10 zákona o daních z příjmů)

Do tohoto dílčího základu daně z příjmů uvedeme všechny příjmy fyzické osoby, které nelze zařadit do § 6 až 9 zákona o daních z příjmů. Společným rysem těchto příjmů je, že se netýkají podnikání; můžeme hovořit o zdanitelných příjmech soukromých osob, když dochází ke zvýšení jejich majetku. (např. příležitostné příjmy, příjmy z převodu vlastních nemovitostí, z převodu účastí, akcií a obchodních podílů).

2.5.1 Příležitostné příjmy

Soukromý charakter příjmů zohledňuje zákon o daních z příjmů širším osvobozením pro příležitostné příjmy nebo příležitostný pronájem movitých věcí. Dosáhne-li poplatník ve zdaňovacím období v úhrnu takového příjmu do 20 000 Kč (v roce 2003 byla částka podstatně nižší: 10 000 Kč), je osvobozen od daně a nemusíme ani podávat daňové přiznání. Uvedené platí též pro příjmy ze zemědělské výroby, která není provozována samostatně hospodářícím rolníkem. Zvláštností je u ostatních příjmů výjimečný případ, kdy lze uplatnit paušální výdaje. Pro pronájem je možná 20% sazba paušálních výdajů. Pokud by charakter ostatních příjmů odpovídal zemědělské výrobě, je možné uplatnit paušální výdaje ve výši 50%.

2.5.2 Prodej nemovitostí

Nejčastějším případem ostatních příjmů je prodej nemovitostí, bytu nebo nebytového prostoru nebo spoluvlastnického podílu na nich, movité věci. Jedná se o příjmy, u nichž nebyly splněny podmínky pro osvobození, zpravidla časový test stanovený zákonem v § 4. Dílčí základ daně určíme jednoduše, protože příjem snížíme o výdaje prokazatelně vynaložené na jejich dosažení. Výdajem je tak ve většině případů cena, za kterou jsme věc (právo) prokazatelně nabyli; zděděný nebo darovaný majetek oceníme podle ceny zjištěné pro účely daně dědické nebo darovací.

(Ambrož)

3. Účtování a jeho daňové dopady

Podnikatel může vést daňovou evidenci nebo účetnictví.

3.1 Účetnictví

Někteří poplatníci daně z příjmů fyzických osob volí soustavu „podvojného“ účetnictví. Jestliže účtují v této soustavě, potom uplatňují při určení základu daně shodná pravidla, která se týkají právnických osob.(Ambrož)

Účetnictví jako vědní obor je staré jako lidstvo samo. S prvními účetními záznamy se setkáváme již u Féníčanů, u kterých bylo nezbytností při jejich námořním obchodu. Základy pro klasické účetnictví, jak ho známe dnes, byly položeny v renesanční Itálii. K velkému rozvoji účetnictví došlo v době průmyslové revoluce v minulém století. Od poloviny tohoto století se postupně přechází na automatické zpracování účetních dat pomocí výpočetní techniky.

Základní normou je zákon č. 563/1991. Dle zákona o účetnictví jsou to dále v r. 2004 tyto předpisy pro podnikatelské subjekty:

- 1) Vyhláška č. 500/2002 Sb., ve znění vyhlášky 472/2003 Sb.
- 2) České účetní standardy pro podnikatele.

Účetní zásady:

- a) Zásada reálného zobrazení skutečnosti – účetnictví musí být vedeno tak, aby věrně zobrazovalo stav majetku, hospodářský výsledek a finanční situaci podniku.
- b) Zásada opatrnosti – vyžaduje reálný odhad hospodářské situace účetní jednotky tak aby rizika ztrát nebyla přenášena do následujících období, tj.:
  - nenadhodnocovat aktiva a výnosy,
  - nepodhodnocovat závazky a náklady.
- c) Zásada bilanční kontinuity – představuje návaznost zůstatků rozvahových účtů v následujícím účetním období na zůstatky rozvahových účtů v běžném období.
- d) Zásada stálosti metod – oceňování, postupů účtování a způsobu odepisování zajišťuje srovnatelnost informací a jejich objektivitu.
- e) Zásada zákazu kompenzace majetku a závazků, nákladů a výnosů.

Náplní účetnictví je:

- sběr,

- záznam,
- hodnocení,
- a sdělování ekonomických informací.

Účetnictví je vědní obor, který prakticky měří hospodářské operace a jejich ekonomické důsledky. Smyslem je poskytování ekonomických informací potřebných pro ekonomické rozhodování, tedy o likviditě, finanční situaci, majetku nebo hospodářském výsledku.

Uživatelé účetních informací jsou:

1) Interní uživatelé:

- manažeři-informace nutné k efektivnímu řízení podniku. Pro jejich lepší informovanost slouží tzv. manažerské účetnictví,
- zaměstnanci-vyhlídky na pokračování pracovního poměru, platy, sociální výhody a pracovní podmínky.

2) Externí uživatelé:

- vlastníci- vložili do podnikání svůj majetek a potřebují znát údaje o jeho zhodnocení. Chtějí znát informace o rentabilitě svých prostředků a riziku. Snaha o dlouhodobou prosperitu firmy,
- dlouhodobí věřitelé- informace o dlouhodobých výhledech firmy, riziku a předpokládaných výnosech,
- krátkodobí věřitelé- informace o likviditě,
- státní orgány- informace pro kontrolu daňových povinností a statistiku,
- konkurence- srovnávací informace, informace z nichž vycházejí marketingové strategie,
- veřejnost- informace pro rozhodování o pracovních možnostech, investování do podniku např. formou nákupu jeho dluhopisů nebo akcií.

Požadavky na účetnictví:

- minimalizace nákladů spojených s vedením účetnictví,
- nízká míra složitosti vedení účetnictví a získávání informací z něj,
- optimální míra podrobnosti účetních informací,
- poskytování reálného obrazu skutečnosti,
- respektování daňové legislativy státu.

Majetek a závazky vyjádřené v cizí měně se přepočítávají na českou měnu kurzem devizového trhu vyhlášeným Českou národní bankou, a to v okamžiku ocenění:

- v účetnictví ke dni uskutečnění účetního případu,
- rozvahovému dni nebo k jinému okamžiku, k němuž se účetní závěrka sestavuje.

Zákon o účetnictví vymezuje tyto druhy cen:

- pořizovací cena, za kterou byl majetek pořízen plus náklady s jeho pořízením související,
- reprodukční pořizovací cena, za kterou by byl majetek pořízen v době, kdy se o něm účtuje,
- jmenovitá hodnota, která je na majetku uvedena,
- cena ve vlastních nákladech, stanovuje se podle skutečných vlastních nákladů, které podnik vynaložil na pořízení daně věci.

Jednotlivé složky majetku a závazků v účetnictví a v účetní závěrce oceňují účetní jednotky těmito závaznými způsoby:

- a) hmotný majetek kromě zásob, s výjimkou hmotného majetku vytvořeného vlastní činností pořizovacími cenami (historickými cenami)
- b) hmotný majetek kromě zásob vytvořený vlastní činností vlastními náklady,
- c) zásoby, s výjimkou zásob vytvořených vlastní činností pořizovacími cenami,
- d) zásoby vytvořené vlastní činností vlastními náklady,
- e) peněžní prostředky a ceniny jejich jmenovitými hodnotami,
- f) podíly, cenné papíry a deriváty pořizovacími cenami,
- g) pohledávky při vzniku jmenovitou hodnotou; při nabytí za úplatu nebo vkladem pořizovací cenou; závazky jmenovitou hodnotou,
- h) nehmotný majetek kromě pohledávek, s výjimkou nehmotného majetku vytvořeného vlastní činností pořizovacími cenami,
- i) nehmotný majetek kromě pohledávek vytvořený vlastní činností vlastními náklady,
- j) příchovky zvířat vlastními náklady,
- k) majetek v případech bezúplatného nabytí, s výjimkou majetku uvedeného pod písmenem e) anebo majetek v případech, kdy vlastní náklady na jeho vytvoření vlastní činností nelze zjistit, reprodukční pořizovací cenou.

Pokud se při inventarizaci zásob zjistí, že jejich prodejní cena snížená o náklady spojené s prodejem je nižší, než cena použitá pro jejich ocenění v účetnictví, ocení se zásoby v účetnictví a v účetní závěrce touto nižší cenou. Pokud se při inventarizaci zjistí, že částka závazků je vyšší než jejich výše v účetnictví, uvedou se závazky v účetnictví a v účetní závěrce ve zvýšeném ocenění.

Ocenění majetku a závazků v účetnictví a v účetní závěrce se upravuje o položky vyjadřující rizika, ztráty a znehodnocení a to:

- trvalé snížení hodnoty majetku se vyjadřuje oprávkami,
- přechodné snížení ceny se vyjadřuje opravnými položkami.

(Čermáková 2004)

3.1.1 Povinnost vést účetnictví

Zákon o účetnictví se od 1.1.2004 vztahuje na následující fyzické osoby, které jsou vymezeny v § 1 odst. 2 písm. d) až h) zákona o účetnictví a které jsou účetní jednotkou:

písm. d) fyzické osoby, které jsou jako podnikatelé zapsány v obchodním rejstříku – tyto účetní jednotky jsou povinny vést účetnictví ode dne zápisu do obchodního rejstříku až do dne výmazu z obchodního rejstříku.

písm. e) ostatní fyzické osoby, které jsou podnikateli a nejsou zapsány v obchodním rejstříku, pokud jejich obrat podle zákona o dani z přidané hodnoty včetně zdanitelných plnění osvobozených od této daně přesáhl za bezprostředně předcházející kalendářní rok částku 6 000 000 Kč, a to od prvního dne kalendářního roku; do obratu se nezapočítávají příjmy z činnosti, která vykazuje všechny znaky podnikání, kromě toho znaku, že je prováděna podnikatelem;

Novelou zákona o účetnictví ze závěru roku 2004 došlo u těchto osob ke zvýšení hranice ze 6 mil. Kč na 15 000 000 Kč. Fyzické osoby, které se staly účetní jednotkou podle ustanovení § 1 odst. 2 písm. e) zákona o účetnictví ve znění zákona č. 437/2003, a vedly v roce 2004 daňovou evidenci, považují se za účetní jednotku až ode dne účinnosti novely zákona o účetnictví, a pokud obrat těchto účetních jednotek přesáhl 15 mil. Kč, mají povinnost vést účetnictví od 1. ledna 2006. Pokud obrat u těchto fyzických osob nepřesáhl 15 mil. Kč, nepovažují se za účetní jednotku, povinnost vést účetnictví jim nevzniká a vedou i nadále daňovou evidenci. K dřívějšímu vzniku povinnosti vést účetnictví se nepřihlíží s výjimkou vzniku povinnosti vést účetnictví na základě ustanovení § 1 odst. 2 písm. d), f) a písm. h).

Mezi fyzické osoby, které jsou podnikateli a nejsou zapsány v obchodním rejstříku, patří osoby podnikající na základě živnostenského oprávnění, na základě jiného než živnostenského oprávnění podle zvláštních předpisů (např. auditor, daňový poradce, advokát atd.) a dále fyzické osoby provozující zemědělskou výrobu a zapsané do evidence jako zemědělský podnikatel (samostatně hospodařící rolník). Účetní jednotkou se však nestane povinně fyzická osoba, která má příjmy z jiné samostatné výdělečné činnosti dle § 7 odst. 2 zákona o daních z příjmů, a to ani tehdy, když překročí hranici 15 000 000 Kč obratu podle zákona o dani z přidané hodnoty za bezprostředně předcházející kalendářní rok. Účetní jednotkou ze zákona nebudou tedy nikdy fyzické osoby, které mají příjmy z autorských práv (např. umělci, autoři publikací), z výkonu nezávislého povolání, které není živností ani podnikáním podle obchodního zákoníku, znalci tlumočníci, správci konkursní podstaty ad. Tyto osoby nejsou podnikatelé ve smyslu § 2 odst. 2 obchodního zákoníku, a tudíž se na ně nebude vztahovat zákon o účetnictví a budou moci vést vždy daňovou evidenci bez ohledu na výši svého obratu.

Pro účely stanovení okamžiku, od kterého se fyzická osoba stává účetní jednotkou, se při zjišťování výše obratu použije znění zákona o dani z přidané hodnoty ve znění účinném ke dni uskutečnění zdanitelného plnění nebo ke dni uskutečnění plnění. Obratem se podle § 2 odst. 2 písm. c) zákona o dani z přidané hodnoty ve znění do 30.4.2004 rozuměly výnosy za zdanitelná plnění osob, které mají povinnost vést účetnictví nebo účetnictví vedou dobrovolně, nebo příjmy za zdanitelná plnění u ostatních osob; do obratu se nezahrnují plnění osvobozená od daně podle § 25 a daň u plátce daně. Obratem se podle § 6 odst. 2 zákona o dani z přidané hodnoty č. 235/2004 Sb. rozumí výnosy za uskutečněné plnění s výjimkou plnění, která jsou osvobozená od daně bez nároku na odpočet daně, u osob, které mají povinnost vést účetnictví nebo účetnictví vedou dobrovolně, nebo příjmy za uskutečněná plnění, která jsou osvobozená od daně bez nároku na odpočet daně, u ostatních osob. Do obratu se také zahrnují výnosy nebo příjmy z převodu a nájmu pozemků, staveb, bytů a nebytových prostor, které jsou osvobozeny od daně bez nároku na odpočet daně, které nejsou příležitostnou činností osoby povinné k dani, a výnosy nebo příjmy z finančních činností a pojišťovacích činností, které jsou osvobozeny od daně bez nároku na odpočet daně, které nejsou příležitostnou činností nebo doplňkovou činností osoby povinné k dani.

písm. f) ostatní fyzické osoby, které vedou účetnictví na základě svého dobrovolného rozhodnutí. Tyto účetní jednotky jsou povinny vést účetnictví od prvního dne účetního období následujícího po období, ve kterém se rozhodly vést účetnictví,

nerozhodnou-li se vést účetnictví již ode dne zahájení nebo jiné samostatné výdělečné činnosti, až do dne ukončení uvedených činností nebo do posledního dne účetního období, ve kterém se rozhodly vedení účetnictví ukončit.

písm. g) ostatní fyzické osoby, které jsou podnikateli a jsou účastníky sdružení bez právní subjektivity (dle § 829 a násl. občanského zákoníku), pokud alespoň jeden z účastníků tohoto sdružení je účetní jednotkou podle § 1 odst. 2 písm. a) až f) nebo h) zákona o účetnictví. Fyzické osoby, které se do dne účinnosti novely zákona o účetnictví staly účetní jednotkou ve smyslu zákona o účetnictví ve znění zákona č. 437/2003 Sb., protože alespoň jeden z účastníků sdružení se stal účetní jednotkou podle ustanovení § 1 odst. 2 písm. e) zákona č. 437/2003 Sb., považují se za účetní jednotku až ode dne účinnosti novely zákona o účetnictví. Pokud je důvodem vzniku povinnosti vést účetnictví skutečnost, že obrat alespoň jednoho z účastníků sdružení, který je účetní jednotkou podle § 1 odst. 2 písm. e) zákona č. 437/2003 Sb., přesáhl 15 000 000 Kč, mají tyto fyzické osoby povinnost vést účetnictví od 1. ledna 2006.

Nepřesáhl-li zmíněný obrat 15 000 000 Kč, uvedené fyzické osoby se nepovažují za účetní jednotku a nevzniká jim povinnost vést účetnictví.

písm. h) ostatní fyzické osoby, kterým povinnost vedení účetnictví ukládá zvláštní právní předpis.

(Daňový tip č. 1)

3.1.2 Stanovení základu daně

Podle ustanovení § 23 odst. 2, společného fyzickým a právnickým osobám, pro zjištění základu daně se vychází u účetnictví z výsledku hospodaření. Zákon o daních z příjmů si vyhrazuje právo upravit údaje z účetnictví; to znamená, že nalezneme řadu ustanovení, jejichž interpretace znamená zvýšení nebo snížení „účetního“ výsledku. Pokud účetní jednotka sestaví závěrku podle Mezinárodních účetních standardů, pro ustanovení základu daně z příjmů, resp. zjištění výsledku hospodaření musí sestavit závěrku podle českých účetních předpisů.

Úpravy základu daně:

- 1) teoretické úpravy základu daně,

2) praktické úpravy základu daně.

3.1.2.1 Teoretické úpravy základu daně

Na následujícím schématu rekapituluji základní přístup k určení základu daně s tím, že výchozí základnou je „obecný“ základ daně zjištěný z účetnictví. Upozorňuji, že neustále roste počet položek mimoúčetně upravujících základ daně podle § 23 odst. 3, mnoho z nich však praktické uplatnění nemá.

Tabulka č. 2 Obecný základ daně – teoretická úprava

Obecný základ daně-teoretická úprava	
Příjem není předmětem daně	-
Příjem je osvobozen od daně	-
Náklady související s předchozími položkami	+
Nepeněžní příjmy	+
Cena obvyklá	+
Zdaněno srážkovou daní	-

Základ daně z příjmů je nutné zvýšit o nepeněžní příjmy. Poplatník vede účetnictví, ale dosáhne výnosů, které nejsou ve účetním výsledku, resp. daňovém základu zachyceny. Právě nepeněžním příjmům je v zákoně věnovaná velká pozornost a jsou řešeny podle ustanovení § 23 odst. 6. Velké nejasnosti a těžkou hlavu měli poplatníci, když řešili cenu obvyklou při stanovení výše úroků a půjček. Podle § 23 odst. 7 v případech, kdy je sjednaná výše úroků u půjčky nižší než úrok ve výši 140% diskontní sazby České národní banky – „cena obvyklá dle zákona o daních z příjmů v době uzavření smlouvy“, netestujeme cenu obvyklou pro věřitele s bydlištěm nebo sídlem v zahraničí, společníky a členy družstva.

3.1.2.2 Praktické úpravy základu daně

Na dalším schématu naznačím jiné, praktičtější úpravy základu daně podle ustanovení § 23 odst. 3.

Tabulka č. 3 Obecný základ daně-praktická úprava

Obecný základ daně-praktická úprava	
Reinvestice	+
Odstupné	+
Účetní opravné položky	-
Účetní rezervy	-
Smluvní sankce	+/-
Zákonné pojistné	+/-

(Ambrož)

Na vyměřovací základy pro sociální a zdravotní pojištění osob samostatně výdělečně činných u fyzických osob, které podnikají, má podstatný vliv okolnost, zda podnikatel vede účetnictví. Pokud vede účetnictví vychází se z výsledku hospodaření (zisk nebo ztráta jako rozdíl výnosů a nákladů časově rozlišitelných podle účetních předpisů), který je upraven na základ daně podle ustanovení § 5 a §§ 23 až 33 zákona o daních z příjmů. Při stanovení vyměřovacích základů pro pojistné se za příjem ze samostatné výdělečné činnosti po odpočtu výdajů na jeho dosažení, zajištění a udržení považuje základ daně z příjmů z této činnosti.

(Daňový tip č. 13/2005)

3.2 Daňová evidence

Zákon o daních z příjmů, v návaznosti na zrušení jednoduchého účetnictví, zavádí pro poplatníky daně z příjmů – fyzické osoby, s příjmy podle § 7 zákona, kteří nepovedou účetnictví ani nebudou uplatňovat výdaje paušální částkou z dosažených příjmů podle § 7 odst. 9 zákona o daních z příjmů, daňovou evidenci. Toto ustanovení umožňuje poplatníkům, kteří do konce roku 2003 účtovali v soustavě jednoduchého účetnictví, plynulý přechod z účtování v soustavě jednoduchého účetnictví na vedení daňové evidence, aniž by došlo k jejich nadměrnému administrativnímu zatížení. Přechod z vedení jednoduchého účetnictví na daňovou evidenci nemá na poplatníky daně z příjmů žádný daňový dopad.

(Daňový tip 15-16/2004)

Podle toho, jaký druh příjmů fyzické osoby, poplatníci daně z příjmů získávají a jaké výdaje k těmto příjmům uplatňují, musí povinně vést následující dokumentaci:

- záznamy o příjmech a evidenci pohledávek vzniklých v souvislosti s podnikatelskou nebo jinou samostatnou výdělečnou činností (podnikatelé, kteří neuplatňují výdaje prokazatelně vynaložené na dosažení, zajištění a udržení příjmů, ale v paušální výši, stanovené procentem z příjmů podle § 7 odst. 9 zákona o daních z příjmů),
- záznamy o příjmech a vynaložených výdajích v časovém sledu, evidenci hmotného majetku, který lze odpisovat, evidenci o tvorbě a použití rezervy na opravy hmotného majetku (pokud se vytváří), evidenci o pohledávkách a závazcích ve zdaňovacím období, ve kterém dochází k ukončení pronájmu a mzdové listy, pokud jsou vypláceny mzdy (poplatníci mající příjmy z pronájmu a uplatňující výdaje na dosažení, zajištění a udržení těchto příjmů podle § 9 zákona o daních z příjmů),
- daňovou evidenci ve smyslu § 7b) zákona o daních z příjmů (fyzické osoby, které mají příjmy z podnikání a z jiné samostatné výdělečné činnosti a uplatňují výdaje vynaložené na jejich dosažení, zajištění udržení).

Daňová evidence je v podstatě obdobou jednoduchého účetnictví, je však mnohem méně administrativně náročná, je značně jednodušší po metodické stránce a klade podstatně nižší nároky na technické vybavení. Zachycuje podle zásady jednoduchosti pouze peněžní toky, které bezprostředně souvisejí s podnikáním a stav majetku a závazků podnikatele na konci zdaňovacího období. Obdobně jako účetnictví vymezuje složky majetku, které podléhají evidenci a určuje metody oceňování majetku a dluhů. Na rozdíl od jednoduchého účetnictví slouží daňová evidence primárně ke zjištění základu daně z příjmů, ale pokud bude průběžně vedena, má i druhý užitek, neboť poskytuje přehled o stavu a pohybu majetku a dluhů podnikatele a je tedy využitelná pro ekonomické rozhodování, pro řízení firmy. Stejně jako účetnictví se opírá o prvotní doklady, z nich provádí záznamy, které dále třídí a sumarizuje.

(Sedláček J. Daňová evidence podnikatelů 2004. Grada Publishing. 2004)

Zákon stanoví pouze obsah daňové evidence, nikoli způsob či formu jejího vedení. Nepředepisují se knihy majetku a závazků, peněžní deník, pokladní kniha, kniha bankovních účtů ani karty majetku, tak jak to stanovily předpisy pro jednoduché účetnictví. Poplatník nemusí zjišťovat konečný zůstatek pokladní hotovosti ani bankovních podnikatelských účtů. Záleží zcela na poplatníkovi, jaký způsob vedení daňové evidence

zvolí. Používal-li například podnikatel počítačový software na vedení jednoduchého účetnictví, který mu vyhovoval a na který je zvyklý, může v tomto způsobu vedení majetku a závazků pokračovat i nadále. Stejně může podnikatel vést daňovou evidenci ve svém počítači pomocí jakéhokoliv tabulkového programu.

Účetní předpisy se poplatníků, kteří vedou od 1.ledna 2004 daňovou evidenci, netýkají, pokud tak zákon o daních z příjmů výslovně nestanoví. Na druhé straně si však poplatník musí uvědomit, že v souladu se zákonem o správě daní a poplatků musí být daňový subjekt schopen prokázat pravdivost všech skutečností, které je povinen uvádět v daňovém přiznání, hlášení a vyúčtování a k jejichž prokázání byl správcem daně v průběhu daňového řízení vyzván. Poplatník musí správci daně při případné kontrole prokázat zejména to, že výdaje, které uplatnil jako výdaje daňové, jsou skutečně výdaji na dosažení, zajištění a udržení příjmů podle § 24 odst. 1 zákona. Dále je nutné kdykoliv doložit způsob nabytí, hodnotu a stav majetku a zásob. Z tohoto jednoznačně vyplývá, že poplatník musí, nechce-li se dostat do konfliktu s příslušným správcem daně, uchovávat i nadále příslušné doklady, jako jsou účtenky, faktury, musí vést evidenci zásob apod. Jednoduše řečeno – nelze ignorovat související předpisy.

Podle § 7b odst. 4 zákona o daních z příjmů je poplatník povinen uschovávat daňovou evidenci za všechna zdaňovací období, pro která neskončila lhůta pro vyměření daně stanovená tímto zákonem nebo zvláštním právním předpisem. Pokud by např. podnikání poplatníka skončilo v roce 2004 ztrátou, musí pamatovat, že v souladu s § 38r je, při splnění zákonných ustanovení, v současné době kontrola ze strany správce daně, a tedy i vyměření daňové povinnosti, možná až v rozsahu 16 let. Počínaje rokem 2004 ztrátu vzniklou v roce 2004 lze odečíst od základu daně již pouze po dobu 5 let. Dále je třeba pamatovat na prodloužení běhu lhůt při finančním leasingu. Pokud si poplatník pořizuje hmotný majetek formou finančního leasingu, lhůty pro doměření daně z důvodů nesplnění podmínek pro uplatnění nájemného jako daňového výdaje počínají běžet od konce kalendářního roku, v němž bylo možno poprvé ověřit splnění těchto zákonných podmínek. To znamená, že lhůty stanovené zákonem o správě daní a poplatků se prodlužují o dobu finančního leasingu, minimálně tedy 3 roky.

Pro poplatníky, kteří povedou daňovou evidenci, je dále stanovena povinnost provádět inventarizaci. Podle zákona musí poplatník zjistit skutečný stav:

- zásob,
- hmotného majetku,
- pohledávek, a
- závazků

jednou v roce, a to k poslednímu dni zdaňovacího období. O tomto zjištění poté provede zápis. O případné rozdíly upraví základ daně podle §§ 24 a 25 zákona o daních z příjmů. Jedná se o velmi jednoduchou inventarizaci, kterou do konce roku 2003 museli poplatníci provádět v souladu s účetními předpisy.

Ani v ocenění majetku a závazků, v souvislosti s vedením daňové evidence, nedošlo ke změně oproti tomu, jak byly oceňovány v režimu jednoduchého účetnictví. Zákon v § 7b odst. 3 stanoví, že:

- pohledávky se oceňují podle § 5 zákona o daních z příjmů, tj.:
  - a) jmenovitou hodnotou, nebo
  - b) pořizovací cenou u pohledávky nabyté postoupením, nebo
  - c) cenou zjištěnou pro účely daně dědické a nebo darovací u pohledávky nabyté děděním nebo darem,
- hmotný majetek se oceňuje podle § 29 zákona o daních z příjmů (vstupní cena hmotného majetku),
- ostatní majetek se oceňuje:
  - a) pořizovací cenou, je-li pořízen úplatně,
  - b) vlastními náklady, je-li pořízen ve vlastní režii, nebo
  - c) cenou zjištěnou pro účely daně dědické nebo darovací u majetku nabytého děděním nebo darem.
- závazky se oceňují:
  - a) při vzniku jmenovitou hodnotou,
  - b) při převzetí pořizovací cenou.
- peněžní prostředky a ceniny se oceňují jejich jmenovitými hodnotami,
- do pořizovací ceny majetku pořízeného formou finančního pronájmu s následnou koupí najaté věci se zahrnou výdaje související s jeho pořízením, hrazené nájemcem (zejména doprava, montáž, clo, provize, poplatky, jak je uvedeno i v pokynu Ministerstva financí D-190),

- pořizovací cenou pozemku se rozumí cena včetně porostu, pokud se nejedná o pěstitelský celek trvalých porostů, který je hmotným majetkem podle § 26 zákona o daních z příjmů a odepisuje se,
- v případě úplatného pořízení nemovitých a movitých věcí, majetkových práv, pohledávek a závazků, nebo části uvedeného majetku a závazků, za jednu pořizovací cenu se cena jednotlivých složek majetku oceněných podle zvláštního právního předpisu, s výjimkou peněz, cenin pohledávek a závazků.

(Daňový tip 15-16/2004)

Zákon o dani z příjmů také v § 23 odvozuje základ daně právě z rozdílu mezi příjmy a výdaji z údajů vykázaných v daňové evidenci. V praxi převládají dva rozhodující důvody pro volbu tohoto způsobu stanovení dílčího základu daně:

- poplatník nezdaní „neinkasované“ příjmy, když odběratel zboží, služeb nedostojí svým závazkům, zdaníme jen inkasované prostředky,
- vynaložené výdaje, odpovídají-li obecným principům jsou daňově účinné, týká se to především pořízených zásob, které jsou výdajem, aniž by byly spotřebovány s několika výjimkami třeba i poskytnutých záloh.

Uvedené tvrzení je trochu zjednodušené, neboť neplatí při ukončení činnosti, postoupení pohledávky anebo přechodu na účetnictví.

Od ledna 2004 je v zákoně přísné ustanovení týkající se případné úpravy dílčího základu daně, a to v § 5 odst. 10 a § 5 odst. 11. Zajímavým doplněním je od 1. ledna 2005 doplnění poslední věty v § 7b odst. 3, na základě které může i poplatník daně z příjmů fyzických osob, který vede daňovou evidenci, vykazovat oceňovací rozdíl k nabytému majetku. Pokud poplatník vede daňovou evidenci, je vhodné, aby při vykazování používal metodiku platnou pro bývalé jednoduché účetnictví. Bohužel není popis v § 7b úplný, a tak je neřešitelným problémem například vykazování v cizí měně. Až novela platná k 1.1. 2005 zakotvila do § 38, že poplatník, který nevede účetnictví, může použít tzv. jednotný kurs, nevyužije-li kursy devizového trhu uplatňované podle zvláštních právních předpisů o účetnictví.

(Ambrož)

Na vyměřovací základy pro sociální zdravotní pojištění osob samostatně výdělečně činných u fyzických osob, které podnikají a nevedou účetnictví se vychází z rozdílu mezi příjmy a výdaji z daňové evidence, vedené podle ustanovení § 7b, a musejí být zohledněny případné úpravy podle §§ 5 a 23 až 33 zákona o daních z příjmů. (Daňový tip 13/2005)

4. Využití zákonných možností na snížení základu daně – daňového zatížení

Základ daně z příjmů fyzických osob se vypočte jako součet jednotlivých dílčích základů daně. Od tohoto základu daně se odečtou standardní a nestandardní odpočty. Zjistí se upravený základ daně, díky kterému se po vynásobení příslušnou sazbou daně, zjistí daň. Po odečtení slev a záloh se zjistí splatná daň.

Schéma 1. Výpočet základu daně

Dílčí základ daně z příjmů podle §6	
+ dílčí základ daně z příjmů podle §7	
+ dílčí základ daně z příjmů podle §8	
+ dílčí základ daně z příjmů podle §9	
+ <u>dílčí základ daně z příjmů podle §10</u>	
neupravený základ daně	
- standardní odpočty ze základu daně (§ 15)	
- položky odčitatelné od základu daně (§ 34)	
- dary (§ 15)	
- úroky z úvěru ze stavebního spoření, z hypotéčního úvěru (§ 15)	
- penzijní připojištění (§ 15)	
- soukromé životní pojištění (§ 15)	
- <u>členské příspěvky člena odborové organizace (§ 15)</u>	
upravený základ daně	
* sazba daně	
daň	
- slevy na dani	
splatná daň	

Různé varianty zdanění představují legální možnost snížení daňové povinnosti. Progresivní daňové zatížení, sazba daně z příjmů fyzických osob ve výši 15 až 32%, je zpravidla využitím některého z následujících instrumentů snížena:

- spolupracující osoba
- společné zdanění manželů.

4.1 Odpisy

Odpisy upravují dílčí základ daně z příjmů podle §7. Odpisy představují základní účetní a daňový titul, se kterým se setkávají všichni podnikatelé bez rozdílu. Účetní kategorií rozumíme odpisy, které odpovídají zpracovanému odpisovému plánu účetní jednotky. Tyto odpisy vyjadřují dobu upotřebitelnosti toho kterého majetku, účetní zůstatková cena odráží hodnotu majetku evidovaného v účetnictví, neboť původní pořizovací cena je snížena o oprávky (odpisy). Daňově je smyslem odepisování stanovit, jakou částku ze vstupní ceny majetku je možné uznat v nákladech v daném zdaňovacím období, tj. o kolik se sníží základ daně a tím též daňová povinnost.

Běžně se u účetních jednotek, které nepodléhají povinně auditu podle § 20 zákona o účetnictví, zdůrazňuje daňový přístup a účtuje se o odpisech stanovených podle zákona o daních z příjmů. Odpisový plán takového poplatníka daně z příjmů je pak velmi jednoduchý, protože se odkazuje na konkrétní ustanovení paragrafů zákona o daních z příjmů. V případě, že jsou poplatníkem aplikovány účetní odpisy podle účetních principů, setkáváme se s rozdílem mezi daňovými a účetními odpisy. Jedná se o typickou položku výrazně ovlivňující základ daně.

Pokud fyzická osoba vede daňovou evidenci, o odpisech nemůže účtovat, proto také nevznikne rozdíl mezi účetními a daňovými odpisy. Pro daně se vypočtené odpisy uvedou v daňovém přiznání jako dodatečná úprava základu daně.

V zásadě platí jednoduché pravidlo, pokud zákon o daních z příjmů neupravuje podmínky daňového odpisování, uznáme účetní odpisy jako výdaj na dosažení, zajištění a udržení zdanitelných příjmů podle § 24 odst. 2 písm. v. Cílem daňového odpisování je vyčíslit částku odpisů, která bude uznána jako výdaj na dosažení, zajištění a udržení zdanitelných příjmů, upravených v §§ 26 až 33 zákona o daních z příjmů.

(Ambrož)

Uplatnění daňových odpisů do nákladů je právem poplatníka, nikoliv jeho povinností. V souvislosti s tím odpisování nemusíme zahájit ihned po zařazení majetku a lze jej přerušit, což znamená v daném roce či letech odpis neuplatnit a poté pokračovat nezměněným způsobem. Odpisování nemůže přerušit fyzická osoba, která uplatňuje výdaje paušálem. Daňové odpisy většinou nevyjadřují skutečné opotřebení majetku a tím nejsou odpisy účetními.

(Jan Pavel)

V případě, že jsou splněny zákonné podmínky pro daňové odpisování- pořízený majetek je ve vlastnictví poplatníka, je uveden do užívání, evidován, známe vstupní cenu, vypočítáme tzv. roční daňové odpisy. Je právem poplatníka, aby se rozhodl, zda uplatní odpisy:

- rovnoměrné podle § 31 nebo
- zrychlené podle § 32 zákona o daních z příjmů.

Zvolíme-li jednu z těchto metod, nesmíme v dalších zdaňovacích obdobích použít jiný způsob. To znamená, že nelze přejít z rovnoměrných odpisů na zrychlené a naopak.

Pouze u zvláštních titulů se aplikují podle § 30 zákona o daních z příjmů jiné odpisy:

a) „leasingové“ u pronajímaného hmotného majetku formou finančního pronájmu s následnou koupí najatého majetku,

b) „časové“ u technické rekultivace, forem šablon, pro které se v § 30 odst. 9 zákona o daních z příjmů stanoví závazně termín zahájení odpisování, kterým je následující měsíc po dni, v němž byly splněny podmínky pro odpisování.

4.1.1 Odpisy hmotného majetku

Před provedením výpočtu se musí provést zařídění hmotného majetku do konkrétní odpisové skupiny, a to podle přílohy č. 1 zákona o daních z příjmů, která byla k 1.1. 2005 Aktualizována. Zákon tímto způsobem stanoví závaznou minimální dobu odpisování – počet zdaňovacích období, po kterou je možné promítnout vstupní cenu do daňových nákladů.

Tabulka č. 4 Odpisové skupiny

Odpisová skupina	Doba odpisování	Typ hmotného majetku
1	3 (4)	Kancelářské stroje a počítače
1a	4	Osobní automobily
2	5 (6)	Nákladní automobily, nábytek, většina strojů
3	10 (12)	Klimatizační zařízení, výtahy
4	20	Domy a budovy z dřeva a plastů
5	30	Průmyslové budovy, byty
6	50	Administrativní budovy, obchodní domy, hotely

Důležité jsou v této oblasti novely zákona o daních z příjmů. Byla zavedena šestá odpisová skupina k 1. lednu 2004 a v roce 2005 došlo ke snížení doby odpisování u I. až III. skupiny, zavedení meziskupiny I.a. v závorce uvedený údaj platil před novelou 2005. Podle přechodných ustanovení zákona, bodu 11. platí, že 6. odpisová skupina se nepoužije pro hmotný majetek zaevidovaný u poplatníka do konce zdaňovacího období započatého v roce 2003.

(Ambrož)

4.1.1.1 Rovnoměrné odpisování

V případě rovnoměrného odpisování je jako základní částka, ze které jednotlivé odpisy vypočítáme, používána vstupní cena. Na ní jsou aplikovány roční odpisové sazby, které jsou rozdílné pro první rok odpisování a pro roky ostatní. To v praxi znamená, že ač je tento typ nazýván odpisováním rovnoměrným, hodnota odpisů není po celou dobu stejná. Výpočet odpisu je proveden podle vzorce:

$$O = \frac{VC * S}{100}$$

O .....odpis

VC.....vstupní cena

S.....odpisová sazba

Dle novelizovaného § 31 zákona o daních z příjmů jsou hmotnému majetku dle jednotlivých odpisových skupin přiřazeny maximální roční odpisové sazby, které mohou být zvýšeny v odpisových skupinách 1-3 v prvním roce ještě:

- a) o 20% (dle §31 odst. 2 lze použít u poplatníka s převážně zemědělskou a lesní výrobou, který je prvním vlastníkem stroje)
- b) o 15% (dle § 31 odst. 3 lze použít u poplatníka, který je prvním vlastníkem zařízení pro čištění a úpravu vod)
- c) o 10% (dle § 31 odst. 4 lze použít u poplatníka, který je prvním vlastníkem hmotného majetku zatříděného v odpisových skupinách 1 až 3, s výjimkou hmotného majetku uvedeného v § 31 odst. 2, 3 a 5).

Tabulka č. 5 Roční odpisová sazba pro hmotný majetek (bez zvýšeného odpisu-není první vlastník)

Odpisová skupina	V 1.roce odpisování	V dalších letech odpisování	Pro zvýšenou vstupní cenu
1	20	40	33,3
1a	14,2	28,6	25
2	11	22,25	20
3	5,5	10,5	10
4	2,15	5,15	5
5	1,4	3,4	3,4
6	1,02	2,02	2

Tabulka č. 6 Roční odpisová sazba pro hmotný majetek se zvýšeným odpisem v prvním roce odepisování o 20%

Odpisová skupina	V 1.roce odepisování	V dalších letech odpisování	Pro zvýšenou vstupní cenu
1	40	30	33,3
2	31	17,25	20
3	24,4	8,4	10

Tabulka č. 7 Roční odpisová sazba pro hmotný majetek se zvýšeným odpisem v prvním roce odepisování 15%

Odpisová skupina	V 1.roce odepisování	V dalších letech odpisování	Pro zvýšenou vstupní cenu
1	35	32,5	33,3
2	26	18,5	20
3	19	9	10

Tabulka č. 8 Roční odpisová sazba pro hmotný majetek se zvýšeným odpisem v prvním roce odepisování o 10%

Odpisová skupina	V 1.roce odepisování	V dalších letech odpisování	Pro zvýšenou vstupní cenu
1	30	35	33,3
1a	24,1	25,3	25
2	21	19,75	20
3	15,4	9,4	10

(Daňový tip 5/2005)

Příklad č. 1: Společnost Mladá s.r.o. si pořídila počítač v prosinci 2004 za 100 000 Kč a v tomto měsíci zahájila i daňové odpisování. Od ledna 2005 platí nový zákon a tak upravíme původní odpisy.

Tabulka č. 9:

Období	DO podle roku 2004	Do po novele
2004	14 200	14 200
2005	28 600	40 000
2006	28 600	40 000
2007	28 600	5 800

Výpočet:

Podle roku 2004:

$$r. 2004 : do = 100\ 000 * 14,2 / 100 = 14\ 200$$

$$r.2005-r.2007: do = 100\ 000 * 28,6 / 100 = 28\ 600$$

Podle novely:

$$r. 2004: do = 100\ 000 * 14,2 / 100 = 14\ 200$$

$$r.2005-r.2006: do = 100\ 000 * 40 / 100 = 40\ 000$$

$$r. 2007: do = 100\ 000 - (14\ 200 + 40\ 000 + 40\ 000) = 5\ 800$$

Při zvýšení vstupní ceny (původní vstupní cena plus technické zhodnocení) hmotného majetku se stanoví odpisy tohoto majetku za dané zdaňovací období ve výši jedné setiny součinu jeho zvýšené vstupní ceny a přiřazené roční odpisové sazby platné pro zvýšenou vstupní cenu.

Příklad č. 2: Naváží na příklad č. 1 s tím, že v roce 2005 bylo provedeno technické zhodnocení počítače ve výši 60 000 Kč. Odpisy budou samozřejmě vyšší, neboť použijí sazbu ze třetího sloupce, tj. 33,3%.

Tabulka č. 10:

Období	Původní	Nové
2004	14 200	14 200
2005	40 000	53 280
2006	40 000	53 280
2007	5 800	39 240

Při zvýšení vstupní ceny:

$$r. 2004: do = 100\ 000 * 14,2 / 100 = 14\ 200$$

r. 2005-r. 2006: $do = (100\ 000 + 60\ 000) * 33,3 / 100 = 53\ 280$

r.2007: $do = 160\ 000 - (14\ 200 + 2 * 53\ 280) = 39\ 240$

4.1.1.2 Zrychlené odpisy

Druhou možností je určení výše odpisů podle zrychlených odpisů v souladu s § 32. V poslední době je tato metoda nepoměrně populárnější, protože znamená nižší daňovou povinnost především v prvním a druhém roce odpisování. Výpočet vychází z aplikace následujících vzorců.

V prvním roce odpisování vypočteme roční odpis podle vzorce:

$$RO = VC / K$$

RO.....roční odpis

VC.....vstupní cena

K.....koeficient

V dalších zdaňovacích obdobích podle vzorce:

$$RO = (2 * ZC) / (K - N)$$

RO.....roční odpis

ZC.....zůstatková cena

K.....koeficient

N.....počet let odpisování, po které byl již majetek odpisován

(Ambrož)

V souvislosti se zkrácením doby odpisování v první až třetí odpisové skupině jsou při zrychleném odpisování hmotného majetku přiřazeny od 1. 11 2005 následující koeficient:

Tabulka č. 11:

Odpisová skupina	V 1. roce odpisování	V dalších letech odpisování	Pro zvýšenou ZC
1	3	4	3
1a	4	5	4
2	5	6	5
3	10	11	10
4	20	21	20
5	30	31	30
6	50	51	50

V prvním roce odpisování může poplatník, který je prvním vlastníkem, zvýšit vypočtené odpisy o:

- 20% vstupní ceny stroje pro zemědělství a lesnictví, označeného ve Standardní klasifikaci produkce kódem 29. 3 a to jen u poplatníka s převážně zemědělskou a lesní výrobou,
- 15% vstupní ceny zařízení pro čištění a úpravu vod označeného ve Standardní klasifikaci produkce kódem 29.24.1 využívaného ve stavbách zařazených podle Klasifikace stavebních děl CZ-CC vydané Českým statistickým úřadem do podtřídy 125 113, pro třídící a úpravárenské zařízení na zhodnocení druhotných surovin zahrnutých v oddílu 29 Standardní klasifikace produkce, pomocí něhož jsou zpracovány druhotné suroviny ve skupinách 37. 10 a 37. 20 Standardní klasifikace produkce,
- 10% vstupní ceny hmotného majetku zatříděného v odpisových skupinách 1 až 3 s výjimkou hmotného majetku uvedeného v předešlých bodech a v § 31 odst. 5 novely zákona.

Při zkrácení doby odpisování podle § 30 odst. 1 u již odpisovaného hmotného majetku, kdy rozdíl mezi přiřazeným koeficientem pro zrychlené odpisování a počtem let, po které byl již hmotný majetek odpisován, je menší než 2, se pro stanovení ročního odpisu použije vždy rozdíl mezi přiřazeným koeficientem pro zrychlené odpisování a počtem let, po které byl již hmotný majetek odpisován, ve výši 2; přitom do počtu let se zahrnují pouze celá zdaňovací období podle 17a.

Příklad č. 3: Společnost Mladá s. r. o. si pořídí v r. 2005 počítač o vstupní ceně 90 000 Kč, zařídí jej do 1. odpisové skupiny a zahájí odpisování zrychleným způsobem. Hmotný majetek splňuje podmínku pro uplatnění zvýšení ročního odpisu v prvním roce odpisování o 10% vstupní ceny hmotného majetku.

Tabulka č. 12:

Zdaňovací období	Daňové odpisy	
	Před novelou	Po novele
2005	22 500	39 000
2006	33 750	34 000
2007	22 500	17 000
2008	11 250	----

Výpočet:

Před novelou:

$$r. 2005: do = 90\,000 / 4 = 22\,500$$

$$r. 2006: do = (90\,000 - 22\,500) * 2 / (5 - 1) = 33\,750$$

$$r. 2007: do = 33\,750 * 2 / (5 - 2) = 22\,500$$

$$r. 2008: do = 11\,250 * 2 / (5 - 3) = 11\,250$$

Po novele:

$$r. 2005: do = 90\,000 / 3 + 0,1 * 90\,000 = 39\,000$$

$$r. 2006: do = (90\,000 - 39\,000) * 2 / (4 - 1) = 34\,000$$

$$r. 2007: do = 17\,000 * 2 / (4 - 2) = 17\,000$$

Příklad č. 4: Naváží na příklad č. 3 s tím, že v roce 2006 bylo provedeno technické zhodnocení počítače ve výši 60 000 Kč.

Tabulka č. 13:

Zdaňovací období	Daňové odpisy
2005	39 000
2006	74 000
2007	24 667
2008	12 333

Výpočet:

$$r. 2005: do = 90\,000 / 3 + 0,1 * 90\,000 = 39\,000$$

$$r. 2006: do = (51\,000 + 60\,000) * 2 / 3 = 74\,000$$

$$r. 2007: do = 37\,000 * 2 / (4 - 1) = 24\,667$$

$$r. 2008: do = 12\,333 * 2 / (4 - 2) = 12\,333$$

Příklad č. 5: Společnost Mladá s. r. o. si pořídí v r. 2004 počítač o vstupní ceně 100 000 Kč, zařídí jej do 1. odpisové skupiny a zahájí odpisování zrychleným způsobem. Automaticky se předpokládá, že od 1. ledna 2005 upravíme dobu odpisování, použijeme nové sazby a koeficienty.

Tabulka č. 14:

Zdaňovací období	Daňové odpisy
2004	25 000
2005	50 000
2006	25 000

Výpočet:

$$r. 2004: do = 100\ 000 / 4 = 25\ 000$$

$$r. 2005: do = 75\ 000 * 2 / (4 - 1) = 50\ 000$$

$$r. 2006: do = 25\ 000 * 2 / (4 - 2) = 25\ 000$$

Příjemná změna se týká zvýšení limitu pro odpisování osobních automobilů, a to na částku 1 500 000 Kč, jak je upraveno v § 27 odst. 2 a § 29 odst. 10. dochází tak k další změně, podle novely platné k 1. lednu 2004 byl limit 900 000 Kč.

Příklad č. 6: Podnikatel zakoupil v r. 2004 osobní automobil za pořizovací cenu 1 800 000 Kč a zvolil rovnoměrný způsob jeho odpisování. Za zdaňovací období r. 2004 mohl uplatnit daňový odpis pouze ze vstupní ceny 900 000 Kč, tj. částku:

$$900\ 000 * 0,142 = 127\ 800\ \text{Kč.}$$

Za zdaňovací období r. 2005 již bude poplatník vycházet z nového limitu vstupní ceny 1 500 000 Kč a uplatní daňový odpis ve výši:

$$1\ 500\ 000 * 0,286 = 429\ 000\ \text{Kč.}$$

4.1.2 Odpisy nehmotného majetku

Přístup k nehmotnému majetku se v daních z příjmů v posledních letech měnil. Zákonem nebyl v období 2001 až 2003 řešen, ale od roku 2004 je opět zařazen do režimu daňového odpisování.

Zákonem č. 669/2004 Sb. dochází k úpravě ustanovení § 32 odst. 4 zákona o daních z příjmů, které stanoví výpočet odpisu nehmotného majetku následovně:

U nehmotného majetku, ke kterému má poplatník právo užívání na dobu určitou, se roční odpis stanoví jako podíl vstupní ceny a doby sjednané smlouvou (novela zákona ruší označení, že jde o kupní smlouvu).

V ostatních případech se nehmotný majetek odpisuje bez přerušení, a to:

- audiovizuální dílo 18 měsíců,
- software a nehmotné výsledky výzkumu a vývoje 36 měsíců,
- zřizovací výdaje 60 měsíců,
- a ostatní nehmotný majetek 72 měsíců.

U nehmotného majetku nabytého vkladem nebo přeměnou pokračuje nabyvatel v odpisování započatém původním vlastníkem za podmínky, že vkladatelem nebo zanikající obchodní společností nebo družstvem mohly být odpisy u tohoto nehmotného majetku uplatňovány.

(Daňový tip 5/2005)

Příklad č. 7: Podnikatel si pořídil v r. 2004 software na vedení účetnictví za pořizovací cenu 80 000 Kč. Právo užívat software je ve smlouvě stanoveno na dobu neurčitou, smlouva nabyla účinnosti dnem 25. 10. 2004. vzhledem k tomu, že smlouva o užívání softwaru je uzavřena na dobu neurčitou, bude za zdaňovací období r. 2004 vycházet daňové odpisování ze znění § 32 a zákona o daních z příjmů účinného do 31. 12. 2004. pro software platila doba odpisování rovnoměrně po dobu 48 měsíců. Pro zdaňovací období r. 2005 již bude podnikatel vycházet z nového znění § 32 a zákona o daních z příjmů.

Tabulka č. 15:

Zdaňovací období	Daňové odpisy
2004	3 334
2005	27 060
2006	27 060
2007	22 546

Výpočet:

$$\text{r. 2004: } do = 80\,000 / 48 * 2 = 3\,334$$

$$\text{r. 2005 a r. 2006: } do = (80\,000 - 3\,334) / (36 - 2) = 27\,060$$

$$\text{r. 2007: } do = 2\,255 * 9 + 2\,251 = 22\,546$$

4.2 Odpočty

4.2.1 Standardní odpočty ze základu daně (§ 15)

Pro fyzickou osobu platí několik možností snížení základu daně. Jsou uvedeny v § 15 a jde o konkrétní položky – částky:

- a) 38 040 na poplatníka ,
- b) 21 720 Kč ročně na manželku (manžela) žijící s poplatníkem v domácnosti, pokud nemá vlastní příjmy přesahující za zdaňovací období 38 040 Kč; je-li manželka (manžel) držitelkou průkazu ZTP/P zvyšuje se částka na dvojnásobek,
- c) podle typu postižení (invalidity) 7 140 Kč, 14 280 Kč nebo 50 040 Kč,
- d) 11 400 Kč u poplatníka po dobu, po kterou se soustavně připravuje na budoucí povolání až do dovršení věku 26 let nebo po dobu prezenční formy studia v doktorském studijním programu, který poskytuje vysokoškolské vzdělání až do dovršení věku 28 let.

Uvedené částky jsou roční a platí různé podmínky pro jejich uplatnění, doložení. Například ani částku na poplatníka nelze uplatnit automaticky; poplatník mající starobní důchod podle zákona o důchodovém pojištění ji nemůže využít. Zásadní změnu platnou od 1. ledna 2005 je zrušení nezdanitelné částky na jedno dítě (ve výši 25 560 Kč) a zavedení nové slevy na dani případně daňového bonusu.

4.2.2 Položky odčitatelné od základu daně (§ 34)

Zákon stanoví, že od základu daně zjištěného podle §§ 5 a 23 zákona o daních z příjmů lze odečíst odčitatelné položky podle § 34 zákona o daních z příjmů. Pokud se jedná o minimální základ daně, zákon stanoví, že minimální základ daně se nesnižuje o položky odčitatelné od základu daně uvedené v § 34. Mezi odčitatelné položky patří:

- a) odpočet daňové ztráty – k uplatnění daňové ztráty fyzických osob novela v odst. 1 stanoví, že u poplatníka uvedeného v § 2 lze od základu daně odečíst ztrátu vzniklou za předchozí zdaňovací období nebo jeho část podle § 5 a uvedenou v daňovém přiznání, nejdéle v 5 zdaňovacích obdobích následujících bezprostředně po zdaňovacím období, ve kterém byla v daňovém přiznání uvedena. Daňovou ztrátu můžeme vykázat u příjmů podle § 7 a § 9 zákona o daních z

příjmů, nemůžeme ji vykázat u příjmů podle § 10 zákona o daních z příjmů a nemůžeme ji odečítat od příjmů podle § 6 zákona o daních z příjmů.

- b) od základu daně lze odečíst 30% výdajů (nákladů) vynaložených podle § 24 odst. 2 písm. j) bod 3 na výuku žáků ve studijních a učebních oborech SOU a učebních oborech učilišť, které jsou součástí výchovně vzdělávací soustavy a tyto obory jsou uvedeny ve zvláštním právním předpisu. Pokud poplatník vykázal daňovou ztrátu anebo jeho základ daně snížený o nezdanitelné částky podle § 15 a o daňovou ztrátu je nižší než odpočet, může odpočet nebo zbývající část uplatnit v nejbližším zdaňovacím období, ve kterém vykáže poplatník základ daně snížený o nezdanitelné částky podle § 15 a o daňovou ztrátu.
- c) od základu daně lze odečíst 100% výdajů (nákladů) vynaložených v daném zdaňovacím období nebo období, za které se podává daňové přiznání, při realizaci projektů výzkumu a vývoje, které mají podobu experimentálních či teoretických prací, projekčních či konstrukčních prací, výpočtů, návrhů technologií, výroby funkčního vzorku či prototypu produktu nebo jeho části a na certifikaci výsledků dosažených prostřednictvím projektů výzkumu a vývoje. Pokud vynaložené výdaje (náklady) souvisejí s realizací projektů výzkumu a vývoje pouze zčásti, lze odečíst od základu daně pouze tuto jejich část. Tyto výdaje (náklady), které lze odečíst od základu daně, musejí být výdaji (náklady) daňově uznatelnými a musejí být evidovány odděleně od ostatních výdajů (nákladů). Odpočet však nelze uplatnit na služby a nehmotné výsledky výzkumu a vývoje pořízené od jiných osob s výjimkou výdajů (nákladů) vynaložených za účelem certifikace výsledků výzkumu a vývoje a dále na ty výdaje (náklady), na které již byla i jen zčásti poskytnuta podpora z veřejných zdrojů. Pokud poplatník vykáže daňovou ztrátu anebo základ daně snížený o nezdanitelné částky podle § 15 a o daňovou ztrátu nižší, než činí nárokovaný odpočet, lze odpočet nebo jeho zbývající část uplatnit v nejbližším zdaňovacím období, ve kterém poplatník vykáže základ daně (snížený o nezdanitelnou částku podle § 15 a o daňovou ztrátu), nejvýše však ve třech zdaňovacích obdobích bezprostředně následujících po zdaňovacím období, ve kterém nárok na odpočet vznikl.

Novela ruší původní ustanovení zákona týkající se uplatnění reinvestičního odpočtu od základu daně.

(Daňový tip 6/2005)

4.2.3 Dary

Pro poplatníky daně z příjmů fyzických osob platí možnost snížit základ daně o poskytnutý dar, a to podle § 15 odst. 5 zákona o daních z příjmů. Vždycky je třeba pamatovat na doložení daru, komu dar jako odčitatelnou položku můžeme dát „neziskovým“, subjektům a na jaký účel, fyzickým osobám s bydlištěm na území ČR, které jsou poživateli částečného nebo plného invalidního důchodu, a to na rehabilitační a protetické pomůcky nehrazené zdravotními pojišťovnami a dále na majetek usnadňující těmto osobám vzdělání a zařazení do zaměstnání. Limitována je také výše daru, kterou můžeme uplatnit; pokud úhrnná hodnota darů ve zdaňovacím období přesáhne 2% ze základu daně anebo činí alespoň 1 000 Kč, je vše v pořádku. V úhrnu lze odečíst nejvýše 10% ze základu daně. Jako dar na zdravotnické účely se hodnota jednoho odběru krve bezpříspěvkového dárce oceňuje částkou 2 000 Kč.

(Ambrož)

4.2.4 Úroky z úvěru ze stavebního spoření, z hypotéčního úvěru

Úroky zaplacené ve zdaňovacím období z úvěru ze stavebního spoření, úroky z hypotéčního úvěru poskytnutého bankou nebo pobočkou zahraniční banky, sníženého o státní příspěvek, jakož i z úvěru poskytnutého stavební spořitelnou, bankou nebo pobočkou zahraniční banky v souvislosti s úvěrem ze stavebního spoření nebo s hypotečním úvěrem, a použitého na financování bytových potřeb, pokud se nejedná o bytovou výstavbu, údržbu a změnu stavby bytového domu nebo bytu ve vlastnictví prováděnou v rámci podnikatelské a jiné samostatné výdělečné činnosti nebo pro účely pronájmu. Úhrnná částka úroků, o které se snižuje základ daně ze všech úvěrů poplatníků v téže domácnosti, nesmí překročit 300 000 Kč. Při placení úroků jen po část roku nesmí uplatňovaná částka překročit jednu dvanáctinu této maximální částky za každý měsíc placení úroků. Jedná se o komplikovaná ustanovení a je nutné prověřit, zda je opravdu vše v uzavřených smlouvách v pořádku pro daňové účely.

(Daňový tip 5/2004)

4.2.5 Penzijní připojištění

Od základu daně ve zdaňovacím období lze odečíst platbu příspěvků poplatníkem na jeho penzijní připojištění se státním příspěvkem podle smlouvy o penzijním připojištění se státním příspěvkem uzavřené mezi poplatníkem a penzijním fondem. Částka, kterou lze

takto odečíst, se rovná úhrnu příspěvků zaplacených poplatníkem na jeho penzijní připojištění se státním příspěvkem na zdaňovací období sníženému o 6 000 Kč. Maximální částka, kterou lze takto odečíst za zdaňovací období, činí 12 000 Kč.

4.2.6 Soukromé životní pojištění

Zaplacené běžné pojistné ve zdaňovacím období na soukromé životní pojištění podle pojistné smlouvy uzavřené mezi poplatníkem jako pojistníkem a pojištěným v jedné osobě a pojišťovnou, která je oprávněna k provozování pojišťovací činnosti na území ČR podle zvláštního právního předpisu, za předpokladu, že výplata pojistného plnění důchodu nebo jednorázového plnění je ve smlouvě sjednána až po 60 měsících od uzavření smlouvy a současně nejdříve v kalendářním roce, v jehož průběhu dosáhne poplatník věku 60 let. Maximální částka, kterou lze odečíst za zdaňovací období, činí v úhrnu 12 000 Kč, a to i v případě, že poplatník má uzavřeno více smluv s více pojišťovnami.

4.2.7 Členské příspěvky člena odborové organizace

Od r. 2004 zaplacené členské příspěvky člena odborové organizace této organizaci podle jejích stanov, která uskutečňuje činnosti spočívající v obhajobě hospodářských a sociálních zájmů zaměstnanců v rozsahu vymezeném zvláštním právním předpisem. Takto lze odečíst částku do výše 1,5% zdanitelných příjmů, s výjimkou příjmů zdaněných srážkou podle zvláštní sazby daně, maximálně však do výše 3 000 Kč za zdaňovací období.

4.3 Sazba daně

Po uplatnění všech výše uvedených odpočtů je již možné přistoupit k vlastnímu výpočtu daně. Upravený základ daně se zaokrouhluje na celé stokoruny dolů a je na něj aplikována klouzavě progresivní daňová sazba.

Tabulka č. 16:

Základ daně		Daň	Ze základu přesahujícího
od	do		
0	109 200	15%	
109 200	218 400	16 380 + 20 %	109 200
218 400	331 200	38 220 + 25%	218 400
331 200	a více	66 420 + 32%	331 200

4.4 Slevy na dani

Vypočtenou daň je možné snížit ještě o tzv. slevu na dani. Rozeznáváme dva základní typy slev:

- a) z důvodů zaměstnávání postižených spoluobčanů – jestliže zaměstnáváme zaměstnance se změněnou pracovní schopností, můžeme snížit daňovou povinnost podle § 35 odst. 1.
- b) sleva na dani, která nahrazuje nezdanitelnou částku na vyživované dítě , ale může být také daňovým bonusem – zákon o daních z příjmů zrušil od 1. 1. 2005 nezdanitelnou částku na vyživované dítě a zavedl slevu na dani, která se může modifikovat do záporné daně.

4.4.1 Zaměstnávání postižených spoluobčanů

Poplatníkům fyzickým osobám se podle § 35 odst. 1 zákona o daních z příjmů daň snižuje o:

- a) částku 18 000 Kč za každého zaměstnance se zdravotním postižením, s výjimkou zaměstnance s těžším zdravotním postižením (§ 67 zákona o zaměstnanosti) a o poměrnou část z této částky, je-li výsledkem průměrného ročního přepočteného počtu těchto zaměstnanců podle odst. 2 desetinné číslo.
- b) Částku 60 000 Kč za každého zaměstnance s těžším zdravotním postižením a o poměrnou část z této částky, je-li výsledkem průměrného ročního přepočteného počtu těchto zaměstnanců podle odst. 2 desetinné číslo.

(Daňový tip 19/2004)

4.4.2 Daňové zvýhodnění poplatníků na vyživované dítě

Poplatník daně z příjmů fyzických osob (rezident i nerezident v ČR) má nárok na daňové zvýhodnění na vyživované dítě žijící s ním v domácnosti ve výši 6 000 Kč ročně, pokud neuplatňuje slevu na dani z titulu investičních pobídek. Počet dětí a tím výše násobku daňového zvýhodnění 6 000 Kč není zákonem omezena. U dítěte, které je držitelem průkazu ZPT/P, se zvyšuje částka daňového zvýhodnění na dvojnásobek. Poplatník – daňový nerezident – může daňové zvýhodnění uplatnit, jestliže úhrn jeho příjmů ze zdrojů na území ČR činí nejméně 90% všech jeho příjmů s výjimkou příjmů,

které nejsou předmětem daně, jsou od daně osvobozeny nebo je z nich vybírána srážková daň.

Prakticky může dojít ke třem situacím:

- daňové zvýhodnění na vyživované dítě bude uplatněno formou slevy na dani, kterou je možno uplatnit až do výše daňové povinnosti vypočtené za příslušné zdaňovací období,
- daňové zvýhodnění na vyživované dítě bude uplatněno formou daňového bonusu, pokud ze základu daně a po uplatnění odčitatelných položek nebude vypočtena žádná daň z příjmů, poplatník může daňový bonus uplatnit maximálně do výše 30 000 Kč ročně,
- je-li nárok poplatníka na daňové zvýhodnění na vyživované dítě vyšší než daňová povinnost za příslušné zdaňovací období, bude uplatněna kombinovaná metoda formou slevy na dani a daňového bonusu. Do výše nulové daně uplatní poplatník slevu na dani a zbývající rozdíl do výše nároku na daňové zvýhodnění uplatní poplatník formou daňového bonusu, a to pokud jeho výše činí alespoň 100 Kč, přičemž maximálně však do výše 30 000 Kč ročně.

Poplatník může uplatnit daňový bonus pouze při splnění následujících podmínek:

- poplatník má ve zdaňovacím období příjmy podle §§ 6 až 9 alespoň ve výši šestinásobku minimální mzdy (tj. v roce 2005 výše $7\,185 * 6 = 43\,110$ Kč),
- u poplatníka, který má příjmy z pronájmu podle § 9, nesmějí výdaje převýšit tyto příjmy.

Do těchto příjmů se nezahrnují příjmy od daně osvobozené, u nichž je vybírána srážková daň, a dále příjmy zahrnuté ke zdanění podle § 16 odst. 2. Poprvé může být uplatněno daňové zvýhodnění na vyživované dítě za zdaňovací období roku 2005, to znamená, že poplatník, který podává přiznání k dani z příjmů fyzických osob, promítne daňové zvýhodnění v daňovém přiznání za r. 2005.

4.5 Optimalizace daňové povinnosti

4.5.1 Spolupracující osoba

K minimalizaci daňového zatížení poplatníka daně z příjmů fyzických osob můžeme výhodně využít institutu spolupracující osoby, kdy podle § 13 zákona o daních z příjmů lze rozdělit příjmy a výdaje poplatníka na spolupracující manželku a na

spolupracující osoby žijící s poplatníkem v domácnosti. Záleží vždy na svobodném rozhodnutí podnikatele, zda této možnosti využije, tedy zda je pro něho a pro spolupracující osoby výhodné rozdělit daňový základ z podnikání nebo z jiné samostatné výdělečné činnosti na spolupracující osoby. Na spolupracující osoby lze rozdělit příjmy dosažené při podnikání nebo jiné samostatné výdělečné činnosti a k nim příslušející výdaje vynaložené na jejich dosažení, zajištění a udržení.

Za spolupracující osoby považujeme jednak spolupracujícího manžela (manželku) a jednak ostatní osoby žijící v domácnosti s poplatníkem. Příjmy a výdaje však nelze rozdělovat:

- na děti až do ukončení jejich povinné školní docházky,
- na manžela a děti, pokud jsou manžel a děti považováni za vyživované osoby a je na ně uplatňován odpočet.

Podmínky pro spolupracující osoby:

- při spolupráci manžela (manželky) zákon nevyžaduje, aby manžel (manželka) žil v domácnosti s poplatníkem,
- při spolupráci ostatních osob s poplatníkem zákon nevyžaduje příbuzenský vztah spolupracujících osob k poplatníkovi, ale zásadní podmínkou je, že tyto osoby žijí v domácnosti s poplatníkem.

Zákon stanoví určité bariéry; v prvním případě je to hranice podílu 50% a absolutní limit 540 000 Kč, o které mohou příjmy přesahovat výdaje za celé zdaňovací období, nebo 45 000 Kč za každý započatý měsíc spolupráce. V ostatních případech spolupráce je možný maximální podíl 30%, horní hranice činí 180 000 Kč za celé zdaňovací období, měsíční limit je 15 000 Kč.

U spolupracujícího manžela (manželky) a dalších spolupracujících osob musí být výše podílu na společných příjmech a výdajích stejná, tedy např. převedení 35% příjmů a 35% výdajů poplatníka na spolupracujícího manžela. I když příjmy, které jsou převáděny na osobu spolupracující s podnikatelem, jsou považovány u spolupracující osoby za příjem z podnikání a z jiné samostatné výdělečné činnosti a jsou zdaňovány dle § 7 zákona o daních z příjmů, není pro spolupráci manžela (manželky), resp. ostatních osob žijících v domácnosti s poplatníkem nutné vystavení živnostenského listu pro spolupracující osobu.

Spolupracující osoba, pokud sama neprovádí podnikatelskou činnost, není z titulu spolupráce účetní jednotkou a nevede žádné účetnictví ani nevede daňovou evidenci. Spolupracující osoba je samostatným daňovým subjektem, tzn. že podává přiznání k dani z příjmů fyzických osob v termínech stanovených zákonem. Spolupracující osoba je

považována z hlediska zákona o pojistném na sociální zabezpečení a zákona o pojistném na všeobecné a zdravotní pojištění za osobu samostatně výdělečně činnou s povinností hradit pojistné na sociální zabezpečení a na zdravotní pojištění.

(Daňový tip 21/2004)

Příklad č. 8:

Pan Novák podniká jako realitní makléř, vykazuje ve zdaňovacím období příjmy ve výši 700 000 Kč, výdaje činí 300 000 Kč. Po celé období s ním spolupracuje jeho manželka, která nepodniká. Manželé jsou bezdětní, mají oba ještě dílčí daňový základ ze zaměstnání ve výši 158 040 Kč. Pan Novák po dohodě s daňovým poradcem optimalizuje svou povinnost k dani z příjmů. V souladu se zákonem převádí „základ daně“ na manželku.

Tabulka č. 17:

Poplatník	Varianta bez spolupracujících osoby	Varianta se spolupracující osobou
Novák	126 836	63 620
Nováková	18 540	63 620
daň	145 376	127 240

Výpočet:

Varianta bez spolupracujících osoby:

Novák: základ daně = (700 000 – 300 000) + 158 040 – 38 040 = 520 000

daň = 66 420 + 0,32 * (520 000 – 331 200) = 126 836

Nováková: základ daně = 158 040 – 38 040 = 120 000

daň = 16 380 + 0,2 * (120 000 – 109 200) = 18 540

celková daň = 126 836 + 18 540 = 145 376

Varianta se spolupracující osobou:

Základ daně na každého manžela:

zd = (700 000 – 300 000) / 2 + 158 040 – 38 040 = 320 000

daň = 38 220 + 0,25 * (320 000 – 218 400) = 63 620

celková daň = 127 240

Příklad č. 9: Pan Jiřík s příjmy ze živnosti spolupracuje od června 2005 se svou manželkou, která nemá žádné jiné příjmy a stará se o rodinu. Za zdaňovací období r. 2005 dosáhl podnikatel následující výsledky: Zdanitelné příjmy 1,5 milionu Kč a prokazatelné výdaje 0,7 milionu Kč.

Protože pan Jiřík má příjmy pouze za 7 měsíců můžeme na manželku převést rozdíl mezi příjmy a výdaji ve výši:

$$7 * 45\,000 = 315\,000 \text{ Kč.}$$

4.5.2 Společné zdanění manželů

Novinkou v daňovém systému ČR je politicky proklamované snížení daňové povinnosti prostřednictvím společného zdanění manželů zakotvené do § 13a zákona o daních z příjmů. Společné zdanění ve svém principu přinese eliminaci negativního vlivu klouzavě progresivní stupnice daňové sazby a přínosné to bude zejména pro rodiny s rozdílnými příjmy manželů, např. v případech, kdy se jeden z manželů věnuje péči o dítě a nebude mít žádné zdanitelné příjmy, anebo bude mít příjmy výrazně nižší než druhý z manželů.

Aby mohli manželé společné zdanění uplatnit, musí splňovat zákonem stanovené podmínky. Oba manželé musí být poplatníky, kteří mají povinnost odvádět daň ze všech příjmů plynoucích ze zdrojů na území ČR, a musí společně vyživovat alespoň jedno dítě (žijící s nimi v domácnosti), na které lze uplatnit daňové zvýhodnění. Tyto podmínky musí být splněny k poslednímu dni zdaňovacího období (tzn. stačí, aby se dítě narodilo 31. 12., nebo mají-li již partneři v domácnosti vyživované dítě, aby 31. 12. uzavřeli sňatek).

Současně také nesmí být naplněn žádný z předpokladů způsobujících, že společné zdanění není možné uplatnit. Mezi takovéto okolnosti patří daň stanovená paušální částkou podle § 7a zákona o daních z příjmů, povinnost stanovit alespoň minimální základ daně podle § 7c zákona o daních z příjmů, rozdělení příjmů na spolupracující osobu podle § 13 zákona o daních z příjmů nebo výpočet daňové povinnosti za více zdaňovacích období podle § 14 zákona o daních z příjmů, uplatnění slevy na dani na základě investičních pobídek podle § 35a a § 35b zákona o daních z příjmů a prohlášení konkurzu.

Společné zdanění manželů vychází z algoritmu pro výpočet daně jednotlivce. Sečtou se příjmy obou manželů, od nich se odečtou výdaje obou manželů a od tohoto základu se pak odečtou všechny zdanitelné části základu daně, na něž mají manželé nárok. Z takto stanovených základů daně si každý z manželů vypočítá svoji daň, od které případně odečte daňové zvýhodnění nebo slevy na dani.

Srovnání roční daňové povinnosti manželů bez použití společného zdanění manželů a s použitím společného zdanění manželů. Počet dětí rozdíl celkové daňové povinnosti a s

bez použití společného zdanění manželů neovlivní (protože se jedná o slevu na dani, která se odečte až od daně). V tabulkách uvažují uplatnění daňového zvýhodnění na jedno dítě.

Tabulka č. 18 Příjmy mají oba manželé

Měsíční příjmy manželů (Kč)		Roční daňová povinnost (Kč)		Rozdíl (Kč)
1. manžel	2. manžel	bez SZM	s SZM	
13 000	19 000	35 580	35 040	540
13 000	25 000	48 480	47 640	840
13 000	35 000	68 640	74 730	6 090
19 000	19 000	47 640	47 640	0
19 000	25 000	60 540	60 240	300
19 000	35 000	86 790	83 940	2 850
19 000	50 000	123 340	137 064	13 724
35 000	50 000	176 214	176 120	94

Tabulka č. 19: Příjmy má pouze jeden manžel

Měsíční příjmy manžela (Kč)	Roční daňová povinnost (Kč)		Rozdíl (Kč)
	bez SZM	s SZM	
13 000	5 505	210 (daňový bonus)	
19 000	16 480	9 240	7 240
25 000	29 080	18 690	10 390
35 000	54 545	37 000	17 545
50 000	103 300	68 520	34 780

Rozdíl v dani, kterou rodina zaplatí při stanovení ze společného základu daně nebo bez použití společného zdanění, je způsoben „přerozdělením“ příjmů mezi oba manžele. Tím se pro manžela, jehož příjmy jsou vyšší, základ daně sníží a dostane se do pásma s nižší daňovou sazbou.

5. Zhodnocení daňového zatížení konkrétního podnikatele – podnikající rodiny

Pan Vladimír Chmilj pracuje na základě živnostenského listu jako instalatér. Jeho adresa je : Chvalšiny 200, 302 08 Chvalšiny. Je narozen 23. 01. 1964 a jeho rodné číslo je 640123/0242. Je ženatý, jeho manželka Jana, narozena 06. 05. 1970 a její rodné číslo je 705506/1337, je na rodičovské dovolené se synem Janem, který se narodil 17. 04. 2004, a nemá vlastní příjmy. Příjmy a výdaje za rok 2005 pana Chmilje jsou uvedeny v tabulce.

Tabulka č. 20:

Měsíc	Příjmy	Výdaje
leden	47 160 Kč	12 723 Kč
únor	63 360 Kč	15 221 Kč
březen	67 320 Kč	16 320 Kč
duben	69 300 Kč	16 850 Kč
květen	70 200 Kč	17 630 Kč
červen	66 780 Kč	16 180 Kč
červenec	70 740 Kč	17 925 Kč
srpen	52 740 Kč	14 261 Kč
září	73 440 Kč	18 427 Kč
říjen	50 760 Kč	13 511 Kč
listopad	65 520 Kč	15 743 Kč
prosinec	75 800 Kč	19 558 Kč

Každý měsíc mimo těchto výdajů platí ještě pojistné na sociální a zdravotní pojištění. Pojistné na sociální pojištění činí 4 700 Kč měsíčně a pojistné na zdravotní pojištění činí 2 600 Kč měsíčně.

6. Návrh případných konkrétních možností na snížení daňového zatížení

Je několik možností jak spočítat daň tomuto podnikateli:

- a) pomocí skutečných příjmů a výdajů
- b) pomocí skutečných příjmů a paušálních výdajů
- c) pomocí společného zdanění manželů, kde budu uplatňovat skutečné výdaje
- d) pomocí společného zdanění manželů, kde budu uplatňovat paušální výdaje

6.1 Výpočet daně pomocí skutečných příjmů a výdajů

Daň spočítám tak, že příjmy za zdaňovací období od nich odečtu skutečné výdaje za zdaňovací období a také pojistné na sociální a zdravotní pojištění. Od tohoto základu odečtu veškeré nezdanitelné částky, které může tento podnikatel uplatnit, což je 38 040 Kč na poplatníka a 21 720 Kč na manželku, která nemá vlastní příjmy. Poté určím sazbu daně a vypočítám daň. Od této daně ještě odečtu slevu na dani na dítě 6 000 Kč.

Tabulka č. 21:

Měsíc	Příjmy	Výdaje
leden	47 160 Kč	12 723 Kč
Únor	63 360 Kč	15 221 Kč
Březen	67 320 Kč	16 320 Kč
Duben	69 300 Kč	16 850 Kč
Květen	70 200 Kč	17 630 Kč
Červen	66 780 Kč	16 180 Kč
Červenec	70 740 Kč	17 925 Kč
srpen	52 740 Kč	14 261 Kč
Září	73 440 Kč	18 427 Kč
říjen	50 760 Kč	13 511 Kč
Listopad	65 520 Kč	15 743 Kč
Prosinec	75 800 Kč	19 558 Kč
Celkem	773 120 Kč	194 349 Kč

Výpočet ročního pojistného na sociální pojištění:

$$4\,700 * 12 = 56\,400 \text{ Kč}$$

Výpočet ročního pojistného na zdravotní pojištění:

$$2\,600 * 12 = 31\,200 \text{ Kč}$$

Tabulka č. 22

Příjmy	773 120 Kč
Výdaje	-194 349 Kč
pojistné na SP	-56 400 Kč
pojistné na ZP	-31 200 Kč
základ daně neupravený	491 171 Kč
nč na poplatníka	-38 040 Kč
nč na manželku	-21 720 Kč
základ daně upravený	431 411 Kč
Daň	98 484 Kč
sleva na dani	-6 000 Kč
splatná daň	92 484 Kč

Zjistila jsem, že při tomto způsobu je podnikatel v posledním pásmu sazby daně. Splatná daň činí 92 484 Kč.

Výpočet výše pojistného na sociální pojištění za rok 2005:

$$\text{Příjmy po odpočtu výdajů} = 773\,120 - 194\,349 = 578\,771 \text{ Kč}$$

$$\text{Vypočtený vyměřovací základ} = 578\,771 * 0,45 = 260\,447 \text{ Kč}$$

$$\text{Pojistné} = 260\,447 * 0,296 = 77\,093 \text{ Kč}$$

$$\text{Pojistné, které je ještě nutno zaplatit} = 77\,093 - 56\,400 = 20\,693 \text{ Kč}$$

Výpočet výše pojistného na zdravotní pojištění za rok 2005:

$$\text{Příjmy po odpočtu výdajů} = 773\,120 - 194\,349 = 578\,771 \text{ Kč}$$

Protože částka 578 771 Kč je vyšší než maximální vyměřovací základ 486 000 Kč, budeme počítat s částkou 486 000 Kč.

$$486\,000 * 0,45 = 218\,700 \text{ Kč}$$

$$\text{Pojistné} = 0,135 * 218\,700 = 29\,525 \text{ Kč}$$

$$\text{Přeplatek pojistného} = 31\,200 - 29\,525 = 1\,675 \text{ Kč}$$

6.2 Výpočet daně pomocí skutečných příjmů a paušální výdajů

Daň se zjistí tak, že od celkových příjmů za zdaňovací období odečtu paušální výdaje stanovené procentem z příjmů, tj. 60% z příjmů. Navíc si podnikatel může uplatnit i pojistné na sociální a zdravotní pojištění. Od tohoto základu daně odečtu nezdanitelné částky na poplatníka 38 040 Kč a na manželku 21 720 Kč. Stanovím daň a od ní odečtu slevu na dani na dítě 6 000 Kč.

Tabulka č. 23

Měsíc	Příjmy	Výdaje	Měsíc	Příjmy	Výdaje
leden	47 160 Kč	12 723 Kč	červenec	70740	17925
únor	63 360 Kč	15 221 Kč	srpen	52740	14261
březen	67 320 Kč	16 320 Kč	září	73440	18427
duben	69 300 Kč	16 850 Kč	říjen	50760	13511
květen	70 200 Kč	17 630 Kč	listopad	65520	15743
červen	66 780 Kč	16 180 Kč	prosinec	75800	19558
			celkem	773120	194349

Výpočet paušálních výdajů:

$$773\,120 * 60 / 100 = 463\,872 \text{ Kč}$$

Tabulka č. 24

Příjmy	773 120 Kč
Výdaje	-463 872 Kč
pojistné na SP	-56 400 Kč
pojistné na ZP	-31 200 Kč
základ daně neupravený	221 648 Kč
nč na poplatníka	-38 040 Kč
nč na manželku	-21 720 Kč
základ daně upravený	161 888 Kč
daň	26 900 Kč
sleva na dani	-6 000 Kč
splatná daň	20 900 Kč

Díky použití paušálních výdajů jsme se dostali do nižšího pásma daně. Daň nyní činí 20 900 Kč.

Výpočet výše pojistného na sociální pojištění za rok 2005:

Příjmy po odpočtu výdajů = 773 120 – 463 872 = 309 248 Kč

Vypočtený vyměřovací základ = 309 248 * 0,45 = 139 162 Kč

Pojistné = 139 162 * 0,296 = 41 192 Kč

Přeplatek pojistného = 56 400 – 41 192 = 15 208 Kč

Výpočet výše pojistného na zdravotní pojištění za rok 2005:

Příjmy po odpočtu výdajů = 773 120 – 463 872 = 309 248 Kč

309 248 * 0,45 = 139 162 Kč

Pojistné = 0,135 * 139 162 = 18 787 Kč

Přeplatek pojistného = 31 200 – 18 787 = 12 413 Kč

6.3 Společné zdanění manželů s použitím skutečných výdajů

Daň se zjistí tak, že se sečtou příjmy obou manželů a odečtou se skutečné výdaje obou manželů. V tomto případě má příjmy pouze podnikatel. Od toho se odečte pojistné na sociální a zdravotní pojištění. Poté se odečtou nezdanitelné částky, na poplatníka 38040 Kč * 2, protože i manželka může uplatňovat nezdanitelnou částku na poplatníka, a na manželku 21 720 Kč. Tento základ daně se rozdělí na polovinu pro každého manžela a zjistí se daň. Podnikatel si může odečíst slevu na dani na dítě. Celková daň se zjistí jako součet jednotlivých daní obou manželů.

Tabulka č. 25

Měsíc	Příjmy	Výdaje	Měsíc	Příjmy	Výdaje
leden	47 160 Kč	12 723 Kč	září	73440	18427
únor	63 360 Kč	15 221 Kč	říjen	50760	13511
březen	67 320 Kč	16 320 Kč	listopad	65520	15743
duben	69 300 Kč	16 850 Kč	prosinec	75800	19558
květen	70 200 Kč	17 630 Kč	celkem	773120	194349
červen	66 780 Kč	16 180 Kč			
červenec	70 740 Kč	17 925 Kč			
srpen	52 740 Kč	14 261 Kč			

Tabulka č. 26

	Podnikatel	Manželka
Příjmy	773 120 Kč	
Výdaje	-194 349 Kč	
pojistné na SP	-56 400 Kč	
pojistné na ZP	-31 200 Kč	
základ daně neupravený	491 171 Kč	
ně na poplatníka	-76 080 Kč	
ně na manželku	-21 720 Kč	
základ daně upravený	393 371 Kč	
individuální základ daně	196 686 Kč	196 686 Kč
daň	33 860 Kč	33 860 Kč
sleva na dani	-6 000 Kč	
splatná daň	27 860 Kč	33 860 Kč

Celková daň = 33 860 + 27 860 = 61 720 Kč

Díky společnému zdanění a snížení daňového pásma daň činí 61 720 Kč.

Výpočet výše pojistného na sociální pojištění za rok 2005:

Příjmy po odpočtu výdajů = 773 120 – 194 349 = 578 771 Kč

Vypočtený vyměřovací základ = 578 771 * 0,45 = 260 447 Kč

Pojistné = 260 447 * 0,296 = 77 093 Kč

Pojistné, které je ještě nutno zaplatit = 77 093 – 56 400 = 20 693 Kč

Výpočet výše pojistného na zdravotní pojištění za rok 2005:

Příjmy po odpočtu výdajů = 773 120 – 194 349 = 578 771 Kč

Protože částka 578 771 Kč je vyšší než maximální vyměřovací základ 486 000 Kč, budeme počítat s částkou 486 000 Kč.

486 000 * 0,45 = 218 700 Kč

Pojistné = 0,135 * 218 700 = 29 525 Kč

Přeplatek pojistného = 31 200 – 29 525 = 1 675 Kč

6.4 Společné zdanění manželů s použitím paušálních výdajů

Daň se zjistí tak, že od celkových příjmů podnikatele (jen podnikatele, protože manželka žádné příjmy nemá) odečteme paušální výdaje stanovené procentem z příjmů, zde 60% z příjmů. Navíc si podnikatel může uplatnit pojistné na sociální a zdravotní pojištění. Poté se odečtou nezdanitelné částky, na poplatníka 38 040 Kč * 2, jelikož i

manželka si může uplatnit tuto částku, a na manželku 21 720 Kč. Zjistí se základ daně, který se rozdělí na polovinu pro každého manžela. Poté se zjistí daň a u podnikatele se může odečíst navíc sleva na dani na dítě 6 000 Kč. Celková daň se zjistí jako součet jednotlivých daní obou manželů.

Tabulka č. 27

Měsíc	Příjmy	Výdaje	Měsíc	Příjmy	Výdaje
leden	47 160 Kč	12 723 Kč	červenec	70740	17925
únor	63 360 Kč	15 221 Kč	srpen	52740	14261
březen	67 320 Kč	16 320 Kč	září	73440	18427
duben	69 300 Kč	16 850 Kč	říjen	50760	13511
květen	70 200 Kč	17 630 Kč	listopad	65520	15743
červen	66 780 Kč	16 180 Kč	prosinec	75800	19558
			celkem	773120	194349

Tabulka č. 27

	Podnikatel	Manželka
Příjmy	773 120 Kč	
Výdaje	-463 872 Kč	
pojistné na SP	-56 400 Kč	
pojistné na ZP	-31 200 Kč	
základ daně neupravený	221 648 Kč	
ně na poplatníka	-76 080 Kč	
ně na manželku	-21 720 Kč	
základ daně upravený	123 848 Kč	
individuální základ daně	61 924 Kč	61 924 Kč
daň	9 285 Kč	9 285 Kč
sleva na dani	-6 000 Kč	
splatná daň	3 285 Kč	9 285 Kč

Celková daň = 3 285 + 9 285 = 12 570 Kč

Celková daň za tuto domácnost činí 12 570 Kč.

Výpočet výše pojistného na sociální pojištění za rok 2005:

Příjmy po odpočtu výdajů = 773 120 – 463 872 = 309 248 Kč

Vypočtený vyměřovací základ = 309 248 * 0,45 = 139 162 Kč

Pojistné = 139 162 * 0,296 = 41 192 Kč

Přeplatek pojistného = 56 400 – 41 192 = 15 208 Kč

Výpočet výše pojistného na zdravotní pojištění za rok 2005:
 Příjmy po odpočtu výdajů = 773 120 – 463 872 = 309 248 Kč
 309 248 * 0,45 = 139 162 Kč
 Pojistné = 0,135 * 139 162 = 18 787 Kč
 Převrácení pojistného = 31 200 – 18 787 = 12 413 Kč

Tabulka č. 28 Splatná daň

Způsob výpočtu	Splatná daň
skutečné výdaje	92 484 Kč
paušální výdaje	20 900 Kč
společné zdanění manželů se skutečnými výdaji	61 720 Kč
společné zdanění manželů s paušálními výdaji	12 570 Kč

7. Závěr

Při výpočtu daně z příjmů fyzických osob je nutné si uvědomit, že existuje několik způsobů výpočtů daně, kdy si mohu daň legálně snížit. Při výpočtu základu daně můžu použít buď skutečné výdaje anebo paušální výdaje. Pokud podnikatel splňuje podmínky pro použití společného zdanění manželů, může ho využít při výpočtu daně.

Ve své diplomové práci jsem zjistila, že pokud podnikatel použije při výpočtu daně skutečné příjmy a skutečné výdaje bude jeho daňová povinnost činit 92 484 Kč. Pokud použije při výpočtu daně skutečné příjmy a paušální výdaje bude jeho daňová povinnost činit 20 900 Kč. V druhém případě zaplatí podnikatel menší daň proto, že v prvním případě měl podnikatel skutečné výdaje ve výši 194 349 Kč a v druhém případě činily paušální výdaje 463 872 Kč. Tento velký rozdíl mezi výdaji způsobil, že se podnikatel dostal do jiného daňového pásma, a proto zaplatil menší daň než v prvním případě.

Při použití společného zdanění manželů s použitím skutečných výdajů daňová povinnost obou manželů činí 61 720 Kč. Je to méně než v prvním případě, protože díky společnému zdanění se podnikatel dostal do jiného daňového pásma, ale je větší než ve druhém případě, protože rozdíl mezi skutečnými výdaji a paušálními výdaji je velký, nevyrovná se ani použitím společného zdanění manželů, a proto by při použití tohoto způsobu výpočtu splatné daně podnikatel zaplatil více než v druhém případě. Při použití společného zdanění manželů s použitím paušálních výdajů daňová povinnost obou manželů činí 12 570 Kč. Rozdíl oproti třetímu případu je proto, že jsem použila paušální výdaje a společného zdanění manželů. Tím jsem se dostala do nejnižšího daňového pásma oproti všem ostatním případům.

Z tohoto vyplývá, že pro podnikatele je nejvýhodnější použít poslední způsob výpočtu daně, tj. společné zdanění manželů s použitím paušálních výdajů. V tomto případě podnikatel zaplatí nejmenší daň. To ovšem neznamená, že toto bude platit v každém případě. Při výpočtu daně jsou u každého podnikatele jiné podmínky, proto není vhodné říci, že by každý měl použít při výpočtu daně společné zdanění manželů. Tento způsob je výhodný pokud je velký rozdíl mezi příjmy obou manželů.

Literatura:

Zákon č. 586/1992 Sb. o dani z příjmů

Zákon č. 563/1991 Sb. o účetnictví

Zákon č. 155/1995 o důchodovém pojištění

Ambrož, J. Daň z příjmů. Koršach Praha 2005.

Boněk, V. Lexikon daňových pojmů. Ostrava Sagit 2001.

Čermáková, H. Účetnictví. Mirago Ostrava 2004.

Pavel, J. Daňový systém I. Univerzita Pardubice 2005.

Časopisy:

Čáповá, H. Týden. Číslo 45/2005. Str. 18-24.

Juříčková, R. Osobní finance. Číslo 1/2006. Str. 14-15.

Macháček, I. Daňový tip. Číslo 5/2004. Str. 1-4.

Macháček, I. Daňový tip. Číslo 21/2004. Str. 3-7.

Macháček, I. Daňový tip. Číslo 1/2005. Str. 1-5.

Macháček, I. Daňový tip. Číslo 2/2005. Str. 6-9.

Macháček, I. Daňový tip. Číslo 3/2005. Str. 1-4.

Macháček, I. Daňový tip. Číslo 4/2005. Str. 1-4.

Macháček, I. Daňový tip. Číslo 5/2005. Str. 1-4.

Macháček, I. Daňový tip. Číslo 7/2005. Str. 1-3.

Macháček, I. Daňový tip. Číslo 10/2005. Str. 3-7.

Macháček, I. Daňový tip. Číslo 14/2005. Str. 1-5.

Nigrin, J. Daňový tip. Číslo 18/2004. Str. 1-2.

Sedláková, E. Daňový tip. Číslo 7/2004. Str. 1-2.

Sedláková, E. Daňový tip. Číslo 13/2004. Str. 1-4.

Sedláková, E. Daňový tip. Číslo 15-16/2004. Str. 3-7.

Sedláková, E. Daňový tip. Číslo 19/2004. Str. 1-2.

Svátková, S. Daňový tip. Číslo 2/2005. Str. 4-5.

Vojtek, I. Daňový tip. Číslo 6/2005. Str. 1-7.

Vychopeň, J. Daňový tip. Číslo 24/2004. Str. 1-5.

Vychopeň, J. Daňový tip. Číslo 13/2005. Str. 3-7.

Vychopeň, J. Daňový tip. Číslo 21/2005. Str. 1-5.

Vychopeň, J. Daňový tip. Číslo 22/2005. Str. 1-5.

Vychopeň, J. Daňový tip. Číslo 3/2006. Str. 1-6.

Vylhanová, E. Daňový tip. Číslo 19/2005. Str. 6.

Přílohy:

Příloha č.1: Daňové přiznání za rok 2005.

Příloha č.2: Příloha č.1 – Výpočet dílčího základu daně z příjmů z podnikání a z jiné samostatné výdělečné činnosti

Příloha č.3: Příloha č.5 – Výpočet společného základu daně manželů podle § 13a zákona

Příloha č.4: Přehled o příjmech a výdajích OSVČ za rok 2005 (podle § 15 odst. 1 zákona č. 589/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů).

Příloha č.5: Přehled za rok 2005 o příjmech a výdajích ze samostatné výdělečné činnosti a úhrnu záloh na pojistné (§ 24 odst. 2 a 3 zákona č. 592/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů).